

การสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน : ระดับกลาง

โครงการพัฒนาสมรรถนะการอ่านภาษาไทย
สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน : ระดับกลาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนสิการ เฮงสุวรรณ
อาจารย์วัชรภรณ์ อนันต์
อาจารย์กมลรัตน์ สืบเสาะ
อาจารย์พิมพ์ภัทร ชุมแก้ว

โครงการพัฒนาสมรรถนะการอ่านและเสริมสร้างวัฒนธรรมการอ่านภาษาไทย

สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้อง 405 อาคารจุฬาวิซซ์ 1 ชั้น 4 ถนนอังรีดูนังต์ แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

โทรศัพท์ 0 2218 9480

คำนำ

“การสร้างเครื่องมือพัฒนาทักษะการอ่าน : ระดับกลาง” เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในโครงการพัฒนาสมรรถนะการอ่านภาษาไทย ในการจัดทำเครื่องมือพัฒนาทักษะการอ่านในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและนำความรู้ตลอดจนข้อค้นพบในโครงการต่าง ๆ ที่สถาบันภาษาไทยสิรินธรได้เคยศึกษาวิจัยไว้มามากมาย

“กล่องรื่องน่าอ่าน” สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา เป็นหนึ่งในโครงการที่ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ปราณี กุลละวณิช จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสื่อเสริมการเรียนรู้ด้านการอ่านสำหรับผู้สอนใช้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความรักในการอ่านและพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ โครงการดังกล่าวได้นำไปทดลองใช้ในสถานศึกษาและพบว่า นักเรียนมีความสนใจในการอ่านเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก “กล่องรื่องน่าอ่าน” ประกอบด้วยบทอ่านหลากหลายประเภท เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกอ่านตามความสนใจ ทั้งยังมียุทธวิธีการนำเสนอที่กระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการอ่านได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม แม้โครงการนี้จะประสบผลสำเร็จในระยะเริ่มต้น แต่ในระยะยาวยังขาดการพัฒนาและปรับปรุงเนื้อหาเพิ่มเติม ส่งผลให้บทอ่านบางเรื่องเริ่มล้าสมัยและไม่สามารถตอบสนองต่อความสนใจหรือบริบทของผู้เรียนในปัจจุบันได้อย่างเต็มที่ จึงอาจลดทอนประสิทธิภาพของการส่งเสริมการอ่านในที่สุด

ต่อมาศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ปราณี กุลละวณิช ได้ตระหนักถึงข้อจำกัดของบทอ่านในกล่องรื่องน่าอ่านที่ขาดการปรับปรุงให้ทันสมัย จึงได้ริเริ่ม **“โครงการพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น”** ในปี พ.ศ. 2557 โดยได้รับสนับสนุนโครงการจากมูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการนี้ได้มีการจัดทำคู่มือหลักสูตร

ในลักษณะการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงสำหรับครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่จังหวัดพะเยา โครงการนี้มุ่งเน้นให้ครูจัดทำบทเรียนอ่านเป็นบทเรียนเสริมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งเน้นให้ครูมีบทบาทในการคัดเลือกบทอ่านที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน พร้อมทั้งนำมาตั้งคำถามที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการอ่าน อีกทั้งยังให้ครูเป็นผู้จัดทำบทอ่านและคำถามให้เป็น “ชุดฝึกอ่าน” ด้วยตนเอง โดยใช้สื่อที่เหมาะสมมากระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจและเกิดความสนใจใฝ่อ่าน

นอกจากนี้ สถาบันภาษาไทยสิรินธรได้ร่วมมือกับมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดทำ **“โครงการพัฒนาทักษะด้านภาษาไทย”** ขึ้นในปี พ.ศ. 2563 เพื่อแนะนำให้ครูในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โรงเรียนในพื้นที่ข้างเคียงโครงการพัฒนาออยตุงฯ และโรงเรียนในพื้นที่โครงการร้อยใจรัก รู้จักและฝึกใช้ชุดบทเรียนเสริมการอ่าน ซึ่งมีบทอ่าน 171 เรื่อง บทอ่านดังกล่าวเป็นผลผลิตของโครงการที่สถาบันภาษาไทยสิรินธรได้จัดทำให้กับมูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อใช้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เมื่อเสร็จสิ้นการอบรม

ครูได้นำชุดบทอ่านดังกล่าวมาทดลองใช้พัฒนาทักษะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ผลจากการนำชุดฝึกอ่านไปใช้พบว่า มีนักเรียนบางส่วนเท่านั้นที่มีพัฒนาการของทักษะการอ่านสูงขึ้น เนื่องจากชุดบทเรียนเสริมการอ่านดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อใช้พัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นหลัก ดังนั้น ชุดฝึกอ่านนี้จึงยากเกินระดับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ทำให้จำแนกระดับความสามารถด้านการอ่านที่สอดคล้องกับระดับความสามารถของนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายที่แท้จริงไม่ได้

ในปี พ.ศ. 2564-2565 สถาบันภาษาไทยสิรินธรและมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ร่วมมือกันจัด **“โครงการอบรมครูเพื่อสร้างบทเรียนเสริมการอ่านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย”** เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ในการสร้างบทเรียนเสริมอ่านให้แก่ครูในโครงการ โดยคาดหวังว่าเมื่อจบหลักสูตรนี้ ครูทุกท่านจะสามารถจัดทำชุดฝึกอ่านที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมีความสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนและบริบทของชุมชน นอกจากนี้ ยังคาดหวังให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการมีชุดฝึกอ่านที่ดี เพราะนอกจากจะทำให้ให้นักเรียนมีทักษะการอ่านที่ดีขึ้นแล้ว ครูยังสามารถนำบทเรียนเสริมการอ่านไปเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียนในสิ่งที่สนใจและนำไปสู่ความพยายามที่จะอ่านเพื่อแสวงหาความรู้มากขึ้น จนนำไปสู่นิสัยรักการอ่านในท้ายที่สุด อย่างไรก็ดี โครงการดังกล่าวได้ทำให้เห็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการอ่านปัจจัยหนึ่ง คือ การโยกย้ายตำแหน่งทางราชการของครูในพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องในการพัฒนาการอ่านของนักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยและทดลองในโครงการพัฒนาการอ่านของศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์และสถาบันภาษาไทยสิรินธรที่ผ่านมา คณะผู้วิจัยได้เห็นแนวทาง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น คณะผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาการอ่านภาษาไทยอันเป็นปัญหาเรื้อรัง จึงได้จัดทำคู่มือการสร้างเครื่องมือพัฒนาทักษะการอ่าน : ระดับกลาง โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะช่วยให้ครูผู้เข้าอบรมสามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะการอ่าน และจะช่วยลดปัญหาการขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาการอ่านของนักเรียน อีกทั้งยังคาดหวังว่าองค์ความรู้นี้จะช่วยขยายขอบเขตของโรงเรียนที่เข้าร่วมหรือสนใจโครงการพัฒนาทักษะการอ่านให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถพัฒนาการอ่านของเด็กและเยาวชนไทยได้ในวงกว้าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนสิการ เฮงสุวรรณ

อาจารย์วัชรภรณ์ อนันต์

อาจารย์กมลรัตน์ สืบเสาะ

อาจารย์พิมพ์ภัทร ชุมแก้ว

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. เครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านระดับกลาง : อ่านจับรายละเอียด.....	2
2. เครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านระดับกลาง : อ่านจับใจความ.....	14
3. เครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านระดับกลาง : อ่านตีความ.....	28
4. เครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านระดับกลาง : อ่านอย่างมีวิจารณญาณ.....	40

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 ตารางแสดงการแบ่งระดับความสามารถเพื่อวัดทักษะด้านการอ่านจับรายละเอียด : จำแนกตามระดับ.....	3
ตารางที่ 2 ตารางแสดงการแบ่งระดับความสามารถเพื่อวัดทักษะด้านการอ่านจับใจความ : จำแนกตามระดับ.....	15
ตารางที่ 3 ตารางแสดงการแบ่งระดับความสามารถเพื่อวัดทักษะด้านการอ่านตีความ : จำแนกตามระดับ.....	29
ตารางที่ 4 ตารางแสดงการแบ่งระดับความสามารถเพื่อวัดทักษะด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ : จำแนกตามระดับ....	41

การสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน : ระดับกลาง

การสร้างเครื่องมือในโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรอบรมการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถสร้างแบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน และเลือกใช้เครื่องมือได้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนในแต่ละระดับ อันจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะการอ่านในภาพรวม

หลักสูตรนี้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ตามระดับความสามารถของผู้เรียน ได้แก่

1. ระดับต้น เหมาะสำหรับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย
2. ระดับกลาง เหมาะสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. ระดับสูง เหมาะสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

“เครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน” ประกอบด้วยบทอ่าน คำถาม และชุดตัวเลือก ในหลักสูตรนี้จะมุ่งเน้นการสร้างคำถามรูปแบบแบบปรนัย (Multiple Choice) เป็นสำคัญ เนื่องจากสอดคล้องกับรูปแบบข้อสอบมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นการสร้างความคุ้นเคยให้นักเรียนและยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกฝนการพิจารณาหาคำตอบจากคำถามประเภทปรนัยเพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบระดับชาติที่นิยมใช้แบบทดสอบประเภทปรนัยในการวัดความรู้ความสามารถ อีกทั้งการสร้างแบบฝึกความสามารถในรูปแบบปรนัยยังเป็นรูปแบบคำถามที่มีความท้าทายความสามารถของผู้สร้าง กล่าวคือ ในการสร้างรูปแบบคำถามแบบปรนัยนั้นนอกจากผู้สร้างคำถามจะต้องคำนึงถึงการตั้งคำถาม ให้ตรงกับความสามารถที่ต้องการวัดแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการสร้างตัวเลือกตัวลวงให้มีประสิทธิภาพ และมีอำนาจจำแนกอีกด้วย นอกจากนี้ คำถามรูปแบบปรนัยยังเป็นวัตถุวิสัย มีความเที่ยงตรงและ แม่นยำ สามารถวัดพฤติกรรมทางการศึกษาได้หลายด้าน ตั้งแต่การรู้จำ การเข้าใจ การวิเคราะห์ การ ประเมินค่า และการประยุกต์ใช้ อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้กับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้หลากหลาย

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน ผู้เข้าอบรมจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถศึกษาได้จาก “คู่มืออบรมการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน : ความรู้เรื่องการอ่านและภาษา”

ในส่วนต่อไป จึงพิจารณาตัวอย่างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านในระดับต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแบบฝึกพัฒนาความสามารถด้านการอ่านที่สอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

ในส่วนนี้จะนำเสนอกรณีตัวอย่างของเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสำหรับผู้เรียน : ระดับกลาง เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจวัตถุประสงค์ของความสามารถด้านการอ่านในแต่ละประเภท เข้าใจลักษณะของบทอ่านและเห็นแนวทางในการคัดเลือกบทอ่านที่เหมาะสมสำหรับใช้เป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน รวมถึงสามารถออกแบบและสร้างคำถาม-ชุดตัวเลือกที่สอดคล้องกับบทอ่านแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้อง

1. เครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านระดับกลาง : อ่านจับรายละเอียด

การวัดความสามารถด้านการอ่านจับรายละเอียดนอกจากจะจำแนกความสามารถที่วัดออกเป็นการรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือข้อความ การรู้จำรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน และการรู้ความหมายของข้อมูลที่ยังคงความหมายเดิมหรือแสดงข้อความเดิมแม้จะมีการกล่าวใหม่ (restatement/paraphrase) แล้วยังสามารถแบ่งระดับความยากง่ายออกเป็นระดับต้น ระดับกลาง ระดับสูง เพื่อให้ผู้สอนสามารถเลือกเครื่องมือไปใช้ได้สอดคล้องและตรงกับระดับความสามารถของนักเรียนมากที่สุด อีกทั้งยังมีประโยชน์ในแง่การกระตุ้นพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนให้ขึ้นไปในระดับที่สูงขึ้นอีกด้วย

เครื่องมือพัฒนาทักษะด้านการอ่านจับรายละเอียดในระดับกลาง จะมุ่งเน้นการฝึกให้นักเรียนรู้จำและเข้าใจความหมายตรงของคำหรือข้อความในเนื้อหาที่ค่อนข้างหลากหลาย เช่น เนื้อหาด้านสังคม เศรษฐกิจ ฯลฯ มุ่งเน้นการรู้จำรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน (details) ที่มีการใช้ประโยคที่ซับซ้อน มุ่งเน้นการรู้ความหมายของข้อมูลที่ยังคงความหมายเดิมหรือแสดงถึงข้อความเดิมแม้จะมีการกล่าวใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งระดับความสามารถเพื่อวัดทักษะด้านการอ่านจับรายละเอียด : จำแนกตามระดับ

ความสามารถที่วัด	นิยาม	ระดับต้น	ระดับกลาง	ระดับสูง
1. ความหมายตรงของคำหรือข้อความ	รู้จำและเข้าใจความหมายตรงของคำหรือข้อความ (Literal meaning)	รู้จำและเข้าใจความหมายตรงของคำหรือข้อความ (literal meaning) ในแวดวงที่ใกล้ตัว	รู้จำและเข้าใจความหมายตรงของคำหรือข้อความ (literal meaning) ใน <u>แวดวงที่หลากหลายและไกลตัวมากขึ้น</u> เช่น สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ฯลฯ	รู้จำและเข้าใจความหมายตรงของคำหรือข้อความ (literal meaning) ใน <u>แวดวงที่หลากหลายและไกลตัวมากขึ้น</u> มีคำศัพท์เฉพาะวงการ เช่น วาทกรรมทางสังคม ประเด็นทางการเมือง ฯลฯ
2. รายละเอียดของเรื่อง	รู้จำรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน (Details) ทั้งรายละเอียดที่สำคัญและรายละเอียดที่ไม่สำคัญ	รู้จำรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน (details) ที่มีการใช้ประโยคที่ตรงไปตรงมา เป็นประโยคเดี่ยวหรือประโยคประสมที่ <u>ร้อยเรียงกัน</u> อย่างง่าย ๆ	รู้จำรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน (details) ที่มีการใช้ประโยคที่ <u>ซับซ้อนมากขึ้น</u>	รู้จำรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน (details) ที่มีการใช้ประโยคที่ <u>ซับซ้อนและหลากหลาย</u> ประโยคเงื่อนไข ฯลฯ
3. ข้อมูลที่ยังคงความหมายเดิมแม้มีการกล่าวใหม่	รู้ความหมายของข้อมูลที่ยังคงความหมายเดิมหรือแสดงถึงข้อความเดิมแม้จะมีการกล่าวใหม่ (Restatement/Paraphrase)	รู้ความหมายของข้อมูลที่ยังคงความหมายเดิมหรือแสดงถึงข้อความเดิมแม้จะมีการกล่าวใหม่ (restatement/paraphrase) โดยอาจกล่าวใหม่โดยใช้คำเหมือน (synonym) คำตรงข้าม (antonym) อย่างง่าย	รู้ความหมายของข้อมูลที่ยังคงความหมายเดิมหรือแสดงถึงข้อความเดิมแม้จะมีการกล่าวใหม่ (restatement/paraphrase) โดยอาจกล่าวใหม่โดยใช้คำเหมือน (synonym) คำตรงข้าม (antonym) สำนวนภาษา (idioms) การใช้โครงสร้างไวยากรณ์ใหม่ (restatement of grammar) ใน <u>แวดวงที่หลากหลายและไกลตัวมากขึ้น</u>	รู้ความหมายของข้อมูลที่ยังคงความหมายเดิมหรือแสดงถึงข้อความเดิมแม้จะมีการกล่าวใหม่ (restatement/paraphrase) โดยอาจกล่าวใหม่โดยใช้คำเหมือน (synonym) คำตรงข้าม (antonym) สำนวนภาษา (idioms) การใช้โครงสร้างไวยากรณ์ใหม่ (restatement of grammar) ใน <u>แวดวงที่หลากหลายและไกลตัว</u> มีคำศัพท์เฉพาะวงการ

จากตารางแสดงการแบ่งระดับความสามารถเพื่อวัดทักษะด้านการอ่านจับรายละเอียดที่จำแนกตามระดับข้างต้น เมื่อจะสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมกับการประเมินระดับความสามารถด้านการอ่านจับรายละเอียด : ระดับกลาง ผู้สร้างเครื่องมือจะต้องพิจารณาเลือกประเภทของบทอ่านที่เหมาะสมกับการอ่านจับรายละเอียดก่อน ดังได้กล่าวถึงข้างต้นแล้วว่าการอ่านจับรายละเอียดเป็นการอ่านที่อาศัยการรู้และเข้าใจความหมายตรงของคำหรือข้อความ รู้จำรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน รวมถึงรู้ความหมายของข้อมูลที่ยังคงความหมายเดิมหรือแสดงถึงข้อความเดิมแม้ว่าจะมีการกล่าวใหม่ (restatement/paraphrase) ความสามารถในการอ่านจับรายละเอียดถือเป็นความสามารถขั้นต้นของการอ่านข้อความ แม้ว่าบทอ่านทุกประเภทจะสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือวัดทักษะด้านการอ่านจับรายละเอียดได้ แต่บทอ่านประเภทการให้ข้อมูล (Informative) บทอ่านประเภทการเล่าเรื่อง (Narrative) และบทอ่านประเภทการบอกขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติ (Procedural) อาจเป็นบทอ่านที่เหมาะสมกับการนำมาวัดความสามารถในการอ่านจับรายละเอียดมากที่สุด เนื่องจากบทอ่านเหล่านี้มักมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชัดเจน หรือให้ข้อมูลตามลำดับ จึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้วัดความสามารถในการอ่านว่าผู้อ่านรู้จักประกอบของเรื่องราว เหตุการณ์ หรือขั้นตอนเหล่านั้นหรือไม่

เมื่อเลือกประเภทบทอ่านที่เหมาะสมกับความสามารถที่ต้องการวัดได้แล้ว ในลำดับต่อมาผู้สร้างเครื่องมือจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ว่าเหมาะสมที่จะใช้วัดความสามารถการอ่านจับรายละเอียดระดับกลางหรือไม่เพราะบทอ่านประเภทเดียวกันก็อาจมีความยากง่ายแตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ โดยอาจพิจารณาจากแฉวงคำศัพท์ที่ใช้ในบทอ่านว่าเป็นคำศัพท์ในแฉวงที่ใกล้ตัวหรือไกลตัว การสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านระดับกลางผู้สร้างเครื่องมือควรเลือกวงศัพท์ที่ใกล้ตัวนักเรียนทั้งในเชิงสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ฯลฯ ความซับซ้อนของตัวบทก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ต้องพิจารณา ในระดับกลาง ผู้สร้างเครื่องมืออาจจะเลือกตัวบทที่มีความซับซ้อน (กว่าเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน : ระดับต้น ซึ่งได้กล่าวถึงโดยละเอียดในคู่มือของระดับต้นแล้ว) ทั้งในแง่โครงสร้างของประโยคและรูปประโยค นอกจากนี้ การรู้ความหมายของข้อความเดิมแม้จะมีการกล่าวใหม่เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ใช้วัดความสามารถด้านการอ่านในระดับกลาง ผู้สร้างเครื่องมืออาจเลือกเรื่องที่มีการกล่าวถึงเนื้อความเดิมด้วยรูปประโยคใหม่ หรืออาจจะใช้การกล่าวใหม่นี้ในส่วนของคำถามและตัวเลือกตัวลงได้ การเรียงลำดับความคิดอย่างตรงไปตรงมา หรือการเรียงลำดับที่มีความซับซ้อนมากขึ้นก็ส่งผลต่อระดับความยากง่าย ในระดับกลางผู้สร้างเครื่องมือควรพิจารณาบทอ่านที่มีการลำดับความคิดที่ซับซ้อนบ้าง ไม่ได้ลำดับความคิดอย่างตรงไปตรงมาตลอดทั้งเรื่อง เพื่อเป็นส่วนช่วยพัฒนาความสามารถของผู้อ่านให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

ลองพิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

“จ๊ว”...หนึ่งภาพสะท้อนของวัฒนธรรมจีนในเมืองไทย

“จ๊ว” เป็นศิลปะการแสดงที่เกิดขึ้นมานานกว่า 5,000 ปี เริ่มต้นจากสมัยราชวงศ์โจว ซึ่งมีการผสมผสานการขับร้องและการเจรจาประกอบกับลีลาท่าทางของนักแสดงให้ออกมาเป็นเรื่องราวโดยนำเหตุการณ์ต่าง ๆ ในพงศาวดารและประวัติศาสตร์มาดัดแปลงเป็นบทแสดง นอกจากนี้ ในการแสดงจ๊วยังมีความเชื่อประเพณีและศาสนาผสมผสานอยู่ด้วยเช่นกัน จ๊วในยุคสมัยนั้นยังไม่มีแบบแผน มีผู้แสดงเพียงไม่กี่คน และเป็นการแสดงเรื่องสั้น ๆ

“จ๊ว” เจริญรุ่งเรืองมากในช่วงปลายราชวงศ์ชิง โดยเฉพาะในสมัยของพระนางซูสีไทเฮา ส่วนหนึ่งนั้นเป็นเพราะพระนางซูสีไทเฮาทรงโปรดปรานการแสดงจ๊วมาก จึงทำให้มีผู้อุปถัมภ์และผู้นิยม “จ๊ว” มากขึ้น ในช่วงแรกจ๊วเป็นมหรสพที่หาชมได้เพียงในพระราชวังหรือในตระกูลของผู้สูงศักดิ์เท่านั้น แต่ต่อมาหลังจากพระนางซูสีไทเฮาและพระเจ้ากวงซู่สวรรคต ราชวงศ์ให้การสนับสนุนจ๊วลดลง “จ๊ว” จึงต้องลดบทบาทด้วยการออกมาแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อหารายได้เลี้ยงชีพ จนทำให้จ๊วเป็นที่รู้จักมากขึ้นและสุดท้ายก็เผยแพร่ออกไปสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

สำหรับเมืองไทยนั้นมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่บ่งบอกว่าคนไทยเรารู้จัก “จ๊ว” มาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา นั่นคือบันทึกรายวันของบาทหลวงเดอซัวส์ในคราวที่ติดตามมองซิเออร์ เลอ เซอวาลิเยร์ เดอ โชมองต์เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชและบันทึกของลาลูแบร์ ทูตชาวฝรั่งเศสที่เรียกการแสดงชนิดนี้ว่า “Comedie'a la chinoise” ซึ่งมีผู้แปลในฉบับภาษาอังกฤษว่า “A Chinese Comedy” มีความหมายโดยรวมว่า “ละครจีน” ในสมัยกรุงศรีอยุธยาไม่มีหลักฐานใดที่บ่งบอกถึงที่มาของการแสดง “จ๊ว” อย่างแน่ชัด กระทั่งถึงสมัยกรุงธนบุรีซึ่งเป็นยุคที่มีชาวจีนอพยพตั้งถิ่นฐานในเมืองไทยมากขึ้น ชื่อเรียกการแสดง “จ๊ว” จึงปรากฏขึ้นมา

ถือได้ว่า “จ๊ว” เป็นสิ่งสะท้อนวัฒนธรรมประเพณีรูปแบบหนึ่งของจีนได้อย่างเด่นชัด และมีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อของชาวจีนอยู่ไม่น้อย เพราะไม่ว่าชาวจีนจะไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ใดก็มักจะมีการแสดงจ๊วเมื่อมีเทศกาลหรืองานประเพณีสำคัญ ๆ อยู่เสมอ เช่น งานฉลองศาลเจ้า งานฉลองวันสารทเดือนเจ็ด งานฉลองวันเทศกาลกินเจเดือนเก้า งานฉลองแก้บน ฯลฯ เพราะถือว่าการตอบสนองคุณเทพเจ้าที่คอยดูแลให้คนในท้องถิ่นอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีทุกข์ภัยไข้เจ็บ

ในเมืองไทย การแสดงจ๊วได้รับความนิยมสูงสุดในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมีคณะจ๊วของทั้งคนไทยและคนจีน มีการเปิดโรงเรียนสอนจ๊วและมีโรงจ๊วเปิดแสดงเป็นจำนวนมากบนถนนเยาวราช แต่เมื่อมีความบันเทิงในรูปแบบอื่นตามแบบวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามากขึ้น ความนิยมในการชมจ๊ว

ก็ลดลงไปด้วย โรงงิ้วที่เคยมีมากมายถูกปรับเปลี่ยนจนเหลือเพียงเค้าโครงรูปแบบของโรงงิ้วแบบเดิมกับคำบอกเล่าจากผู้คนในยามนั้นว่า ครั้งหนึ่งที่แห่งนั้นเคยเป็นโรงงิ้วมาก่อน มาถึงทุกวันนี้การแสดงงิ้วในเยาวราชได้เลือนหายไปแล้ว จะมีให้เห็นบ้างตามศาลเจ้าและในเทศกาลสำคัญ ๆ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความเจริญทางเทคโนโลยีตลอดจนเรื่องของภาษาที่ใช้ เพราะเป็นภาษาจีนท้องถิ่นที่มีผู้ชมน้อยคนที่จะเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ นอกจากนั้นยังมีปัจจัยอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย เช่นอัตราว่าจ้างคณะงิ้วมาแสดงมีราคาค่อนข้างสูงกว่ามหรสพประเภทอื่น ๆ และการขอใบอนุญาตเล่นงิ้วประจำปีค่อนข้างยุ่งยาก ทั้งหมดเป็นเหตุผลทำให้ “งิ้ว” ค่อย ๆ เลือนหายไปจากความรู้สึกของคนทั่ว ๆ ไป

แม้ว่าการแสดง “งิ้ว” แบบดั้งเดิมจะหาชมได้ยากในยุคสมัยนี้แต่อย่างน้อยก็ยังมีคณะงิ้วบางคณะหลงเหลืออยู่พอให้ได้ชมการแสดงอยู่บ้าง แม้ว่าจะถูกลดบทบาทลงเป็นเพียงการแสดงคู่กับศาลเจ้าก็ตามที่แต่นั่นก็คือหนึ่งภาพสะท้อนที่ทำให้เราเห็นถึงความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของชาวจีนกับชาวไทยที่มีมาเนิ่นนานนับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ตัดตอนและดัดแปลงจาก : “ความเป็นมาของงิ้ว.” ถาวร สิกขโกศล. “อุปรากรจีน (งิ้ว)” มาลินี ดิลกพาณิชย์. “งิ้วกับศิลปะการแต่งหน้า” พรพรรณ จันทโรพานนท์. คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จากตัวอย่างเรื่อง “ ‘งิ้ว’...หนึ่งภาพสะท้อนของวัฒนธรรมจีนในเมืองไทย ” เป็นบทอ่านประเภทการให้ข้อมูล (Informative) ผู้เขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ลักษณะสำคัญ และบทบาทของงิ้วในฐานะวัฒนธรรมจีนที่แพร่หลายในประเทศไทย โดยนำเสนอข้อเท็จจริงในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา พัฒนาการในแต่ละยุค การแพร่กระจายมายังประเทศไทย บทบาทในสังคมไทย และเหตุผลที่ทำให้งิ้วเสื่อมความนิยม

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ จะเห็นว่า บทอ่านนี้ใช้ภาษาระดับกึ่งทางการ ชัดเจน และให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง โดยเลือกใช้แนวดวงศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และความเชื่อของชาวจีน ทำให้สามารถถ่ายทอดสาระความรู้เกี่ยวกับงิ้วได้อย่างครอบคลุม ทั้งบริบทดั้งเดิมของจีนและในสังคมไทย ในด้านโครงสร้างประโยค บทอ่านนี้ใช้ประโยคที่มีความยาวปานกลางถึงยาว มีทั้งประโยคความเดียว ความซ้อน โดยมีการใช้คำเชื่อมอย่างเหมาะสม เช่น “เพราะ” “จึง” “กระทั่ง” “เมื่อ” “แต่” ซึ่งช่วยให้การสื่อความมีความต่อเนื่องและชัดเจน แม้ว่าจะมีการใช้โครงสร้างประโยคที่ซับซ้อนในบางช่วง แต่การจัดรูปแบบของประโยคให้ไม่ยาวจนเกินไปและมีการแบ่งย่อหน้าที่ชัดเจนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายยิ่งขึ้น

การเรียงลำดับความคิดของเรื่อง ผู้เขียนจัดลำดับข้อมูลตามลำดับเหตุการณ์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน พร้อมกับเชื่อมโยงด้วยเหตุและผล ทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามพัฒนาการของงิ้วได้อย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่จุด

กำเนิดในจีนยุคโบราณ การแพร่กระจายเข้าสู่ไทย การเจริญรุ่งเรืองในสมัยรัชกาลที่ 5 ไปจนถึงปัจจัยที่ทำให้จิวเสื่อมความนิยมลงในยุคปัจจุบัน

เมื่อเลือกบทอ่านที่ตรงตามวัตถุประสงค์ได้แล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการสร้างคำถาม-ชุดตัวเลือกเพื่อใช้วัดความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน อย่างที่ได้กล่าวไปแล้วใน**คู่มืออบรมการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน : ความรู้เรื่องการอ่านและภาษา** ว่าผู้สร้างเครื่องมือสามารถสร้างแบบฝึกได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นคำถามแบบจับคู่ แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบตอบสั้น แบบปรนัย ฯลฯ

ต่อไปนี้เป็นแนวทางคำถาม-คำตอบ จากบทอ่านเรื่อง “ ‘จิว’...หนึ่งภาพสะท้อนของวัฒนธรรมจีนในเมืองไทย”

ข้อ 1

คำถาม : เหตุใด “จิว” จึงแพร่หลายจากราชสำนักจีนไปสู่หมู่สามัญชน

- 1) เพราะจิวเริ่มมีเนื้อหาที่เข้าใจง่ายจึงดึงดูดคนทั่วไปได้มากขึ้น
- 2) เพราะราชวงศ์ชิงสนับสนุนให้คณะจิวออกแสดงตามหัวเมือง
- 3) เพราะต้องออกไปแสดงนอกวังเนื่องจากราชสำนักลดการสนับสนุน
- 4) เพราะคณะจิวถูกส่งออกไปเผยแพร่ยังต่างประเทศตามนโยบายของรัฐ

คำตอบ : 3) เพราะต้องออกไปแสดงนอกวังเนื่องจากราชสำนักลดการสนับสนุน

จากตัวอย่างแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกข้างต้น จะเห็นว่า คำถามถามว่า เหตุใด “จิว” จึงแพร่หลายจากราชสำนักจีนไปสู่หมู่สามัญชน ซึ่งผู้อ่านสามารถหาคำตอบได้จากย่อหน้าที่ 2 ที่ปรากฏข้อความในบทอ่านว่า

“หลังจากพระนางซูสีไทเฮาและพระเจ้ากวงสุ่วสวรรคต ราชวงศ์ให้การสนับสนุนจิวลดลง “จิว” จึงต้องลดบทบาทด้วยการออกมาแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อหารายได้เลี้ยงชีพ จนทำให้จิวเป็นที่รู้จักมากขึ้น”

ทั้งนี้ในการพิจารณาหาคำตอบผู้อ่านต้องสังเกตและหาข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหา ตัวอย่างคำตอบในข้อนี้เป็นตัวอย่างที่มีการกล่าวถึงข้อมูลที่ยังคงความหมายเดิมด้วยรูปประโยคที่ต่างจากเดิม ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการจับรายละเอียดที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีสมรรถนะอยู่ในระดับกลาง

ข้อ 2

คำถาม : ปัจจุบันการแสดงงิ้วตามศาลเจ้าหรือในงานเทศกาลสำคัญ มีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร

- 1) เพื่อให้ความบันเทิงแก่ประชาชนในชุมชน
- 2) เพื่อสืบสานศิลปะดั้งเดิมให้คงอยู่ในสังคมไทย
- 3) เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษของชาวจีน
- 4) เพื่อแสดงความขอบคุณต่อเทพเจ้าที่คุ้มครองชุมชน

คำตอบ : 4) เพื่อแสดงความขอบคุณต่อเจ้าที่คุ้มครองชุมชน

จากตัวอย่างแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกข้างต้น จะเห็นว่า คำถามมุ่งให้ผู้อ่านหาข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่านคือ “วัตถุประสงค์ของการแสดงงิ้วตามศาลเจ้าหรือในงานเทศกาลสำคัญ” ซึ่งบทอ่านระบุไว้อย่างชัดเจนในย่อหน้าที่ 4 ว่า “เพราะถือว่าเป็นการตอบแทนคุณเทพเจ้าที่คอยดูแลให้คนในท้องถิ่นอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีทุกข์ภัยไข้เจ็บ” ในการพิจารณาหาคำตอบผู้อ่านต้องค้นหาข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่าน โดยข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่านนี้เป็นการกล่าวถึงข้อมูลที่ยังคงความหมายเดิมด้วยรูปประโยคที่ต่างจากเดิม ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการจับรายละเอียดในระดับกลาง

ตัวอย่างที่ 2

การศึกษาลักษณะทางกายภาพของคนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย

แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยที่ถูกขุดค้นมีจำนวนมากกว่า 500 แหล่ง แต่แหล่งที่พบหลักฐานประเภทโครงกระดูกมนุษย์ให้เราได้ศึกษาลักษณะทางกายภาพในเชิงลึกมีจำนวนไม่เกิน 50 แหล่ง

การศึกษาลักษณะทางกายภาพของคนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยเริ่มอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกเมื่อพ.ศ. 2504 จากการขุดค้นแหล่งโบราณคดีบ้านเก่า ตำบลจระเข้ม่อก อำเภอมืองจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินใหม่ อายุประมาณ 4,000 ปีมาแล้ว โดยคณะสำรวจไทย-เดนมาร์ก หลังจากนั้นเป็นต้นมานักวิจัยทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติก็เริ่มสนใจและเดินทางเข้ามาศึกษาเรื่องราวของคนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในด้านมานุษยวิทยา กายภาพ ผลจากการศึกษาได้มีการนำมาพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบของวิทยานิพนธ์และบทความต่าง ๆ แต่ส่วนมากจะเป็นภาษาอังกฤษ จึงทำให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องราวของคนก่อนประวัติศาสตร์ทางด้านมานุษยวิทยากายภาพในประเทศไทยนั้นยังอยู่ในวงจำกัด

ปัจจุบันนักวิจัยสาขาต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจศึกษาโครงกระดูกมนุษย์ในเชิงมานุษยวิทยากายภาพและมานุษยวิทยาชีวภาพมากขึ้น โดยนำวิทยาการสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการตรวจสอบการตั้งถิ่นฐานและการอพยพของชนกลุ่มต่าง ๆ ที่เคยอาศัยอยู่ในดินแดนที่เป็นประเทศไทย กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2534 ศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ภูขจร อาจารย์ภาควิชาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ดำเนินการขุดค้นแหล่งโบราณคดีถ้ำหมอบเขียวที่บ้านหน้าซึง ตำบลกระปี่น้อย อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า แหล่งโบราณคดีแห่งนี้มีอายุประมาณ 30,000 ปีมาแล้ว พบโบราณวัตถุหลายประเภท อาทิ เครื่องมือหินและโครงกระดูกมนุษย์จำนวน 4 โครง หลักฐานการพบโครงกระดูกมนุษย์ในครั้งนี้นี้ยืนยันได้ว่า ดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบันเคยมีมนุษย์อาศัยมากกว่า 30,000 ปีมาแล้ว

โครงกระดูกมนุษย์ที่ได้จากการขุดค้นสามารถนำมาศึกษาทางด้านกายภาพโดยวิธีการตรวจสอบด้วยตาเปล่าและการถ่ายภาพด้วยรังสีเอกซ์ ส่วนการศึกษาทางชีวภาพสามารถทำได้โดยการวิเคราะห์สารพันธุกรรม ผลการศึกษาพบว่า มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ที่ถ้ำหมอบเขียวมีลำดับสารพันธุกรรมสอดคล้องกับกลุ่มชาวออสเตรเลีย ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองในแถบออสเตรเลีย และยังพบลำดับพันธุกรรมของกลุ่มมองโกลอยด์ด้วย แต่ในปริมาณที่ไม่มากนัก ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ของประเทศไทยเมื่อประมาณ 30,000 ปีก่อน เป็นกลุ่มที่มีลักษณะทางพันธุกรรมแตกต่างจากชาวไทยในปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มมองโกลอยด์ตอนใต้ หรือกล่าวได้ว่า มนุษย์โบราณจากถ้ำหมอบเขียวอยู่ในกลุ่มออสเตรเลีย-เมลานีซียด์

ผลการศึกษาในครั้งนี้ก่อให้เกิดแนวคิดขึ้นมามากมายคือ จากเดิมที่เคยเชื่อกันว่า ลักษณะทางกายภาพของคนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยมีแนวโน้มเอียงมาทางกลุ่มมองโกลอยด์ ซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคเอเชีย อเมริกา ตามหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดียไกลออกไปถึงเกาะมาดากัสการ์ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของทวีปแอฟริกา

แต่ถ้าย้อนกลับไปในปี พ.ศ. 2517-2518 จากรายงานผลการวิเคราะห์โครงกระดูกมนุษย์ของ Dr.Michale Peitrusewky ที่แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี และผลการวิเคราะห์โครงกระดูกมนุษย์จากแหล่งโบราณคดีโคกพนมดี จังหวัดชลบุรีในปี พ.ศ. 2527-2528 จะพบลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างจากโครงกระดูกโครงอื่น ๆ กล่าวคือบริเวณกระดูกขากรรไกรล่างพบลักษณะที่เรียกว่า “Rocker Jaw” ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะเด่นของกลุ่มโพลินีเซียน (Polynesian) หรือกลุ่มชาวเกาะแถบมหาสมุทรแปซิฟิก

ผลการศึกษาลักษณะทางกายภาพของคนก่อนประวัติศาสตร์จากแหล่งโบราณคดีต่าง ๆ ในประเทศไทยพอสรุปในภาพรวมได้ว่า คนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยมีลักษณะทางกายภาพที่คละก้น ซึ่งอาจ

แสดงผลให้เห็นว่าคนก่อนประวัติศาสตร์มีการพัฒนาตนเองจากสมัยหินใหม่สู่สมัยโลหะและพัฒนาตนเองเรื่อยมาจนเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์

เมื่อนำลักษณะทางกายภาพของคนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยมาเปรียบเทียบกับลักษณะทางกายภาพของโครงกระดูกคนไทยปัจจุบัน ผลการศึกษาบ่งชี้ว่าทั้งสองกลุ่มมีลักษณะทางกายภาพที่คล่กันได้ดี โดยเฉพาะลักษณะการยื่นของใบหน้า (Prognathism) และลักษณะการพบเส้นรอยประสานกะโหลก (Sutural Bone) ที่เส้น Lambdoid

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผลการศึกษาจากแหล่งโบราณคดีบางแหล่งจะพบว่าโครงกระดูกบางโครงมีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกันออกไป เช่น การพบลักษณะ Rocker Jaw ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของกลุ่ม Polynesian ที่แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง โคกพนมดี บ้านนาดี หรือลักษณะของสันจมูกที่เป็นดั่งจากแหล่งโบราณคดีบ้านชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี และแม้ว่ามีจำนวนไม่มากเท่าไรนัก แต่ก็ยังเป็นลักษณะที่ไม่ควรมองข้ามไป

ตัดตอนและดัดแปลงจาก : รัศมี ชูทรงเดชและนัทธมน ภูริพัฒน์พงศ์. “อดีต ปัจจุบัน อนาคตของมานุษยวิทยากายภาพในประเทศไทย.”

ในวารสารดำรงวิชาการ. https://www.damrong-journal.su.ac.th/upload/pdf/75_12.pdf.

จากตัวอย่างเรื่อง “การศึกษาลักษณะทางกายภาพของคนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย” เป็นบทอ่านประเภทการให้ข้อมูล (Informative) ผู้เขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาทางโบราณคดี มานุษยวิทยา กายภาพ และชีวภาพของโครงกระดูกมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย โดยนำเสนอข้อเท็จจริงทางวิชาการเป็นลำดับอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการศึกษา วิธีการศึกษา ผลการค้นพบ และข้อสรุป

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ จะเห็นว่า บทอ่านนี้มีลักษณะการใช้ภาษาที่เน้นความเป็นทางการ และเชิงวิชาการสูง ผู้เขียนเลือกใช้คำศัพท์เฉพาะทางด้านโบราณคดี มานุษยวิทยา และชีววิทยา เช่น คำว่า “มานุษยวิทยากายภาพ” “มานุษยวิทยาชีวภาพ” “Sequence DNA” “Rocker Jaw” “Prognathism” ทั้งนี้เพื่อสื่อสารข้อมูลที่มีความละเอียดและลึกซึ้งในเชิงวิชาการให้ครบถ้วนรอบด้าน อีกทั้งยังมีการใช้คำบอกลำดับเวลา คำกริยาทางการวิจัย และคำอธิบายประกอบที่ช่วยสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่าน

การเรียงลำดับความคิดของเรื่อง ผู้เขียนนำเสนอเนื้อหาอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากภาพรวมของการศึกษาแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย ก่อนลงลึกสู่รายละเอียดของกรณีศึกษาเฉพาะแหล่ง เช่น ถ้ำหมอเขียว บ้านเชียง โคกพนมดี ฯลฯ ใช้วิธีการเปรียบเทียบและขยายความเพื่อแสดงความแตกต่างของลักษณะทางกายภาพของมนุษย์ในแต่ละยุคหรือแต่ละแหล่ง แต่อย่างไรก็ดี การลำดับเรื่องอาจไม่ได้เรียงตามลำดับเวลา ซึ่งอาจส่งผลต่อการทำความเข้าใจของผู้อ่าน

ในด้านโครงสร้างประโยค บทอ่านนี้ใช้ประโยคยาวและซับซ้อน โดยมักเป็นประโยคความซ้อน ใช้คำเชื่อมแสดงเหตุผล ลำดับ และขยายความ เช่น “กล่าวคือ”, “อย่างไรก็ตาม”, “จากเดิมที่เคยเชื่อกันว่า” เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาให้ต่อเนื่องและมีความชัดเจน แม้จะใช้รูปประโยคที่ซับซ้อน แต่การจัดรูปแบบของประโยคให้ไม่ยาวจนเกินไป และมีการแบ่งย่อหน้าที่ชัดเจนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งเหมาะกับการนำมาเป็นเครื่องมือวัดความสามารถด้านการอ่านในระดับกลาง

เมื่อเลือกบทอ่านที่ตรงตามวัตถุประสงค์ได้แล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการสร้างคำถาม-ชุดตัวเลือกเพื่อใช้วัดความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน อย่างที่ได้กล่าวไปแล้วใน **คู่มืออบรมการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน: ความรู้เรื่องการอ่านและภาษา** ว่าผู้สร้างเครื่องมือสามารถสร้างแบบฝึกได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นคำถามแบบจับคู่ แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบตอบสั้น แบบปรนัย ฯลฯ

ต่อไปนี้เป็นแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกจากบทอ่านเรื่อง “การศึกษาลักษณะทางกายภาพของคนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย”

ข้อ 1

คำถาม : จากบทอ่าน เหตุใดความรู้เกี่ยวกับลักษณะกายภาพของคนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยจึงอยู่ในวงจำกัด

- 1) นักโบราณคดีที่เชี่ยวชาญในด้านมานุษยวิทยากายภาพยังมีไม่เพียงพอ
- 2) ผลการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยมีการตีพิมพ์เป็นภาษาไทย
- 3) ผลงานที่เผยแพร่ทั้งวิทยานิพนธ์และบทความต่าง ๆ ยังคงมีจำนวนน้อย
- 4) การศึกษาเป็นเรื่องเฉพาะทางทำให้การเข้าถึงข้อมูลถูกจำกัดเฉพาะคนบางกลุ่ม

คำตอบ : 2) ผลการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยมีการตีพิมพ์เป็นภาษาไทย

จากตัวอย่างแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกข้างต้น จะเห็นว่า เป็นคำถามที่มุ่งให้ผู้อ่านค้นหาข้อเท็จจริงที่ปรากฏในบทความ โดยถามว่า “เพราะเหตุใด...” ซึ่งต้องการคำตอบที่อยู่ในบทความโดยตรง ผู้อ่านต้องหาข้อความที่ระบุในบทอ่าน ซึ่งในบทอ่านย่อหน้าที่ 2 ปรากฏข้อความที่กล่าวว่า “ผลการศึกษาได้นำมาพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบของวิทยานิพนธ์และบทความต่าง ๆ แต่ส่วนมากเป็นภาษาอังกฤษ ดังนั้นทำให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องราวของคนก่อนประวัติศาสตร์ทางด้านมานุษยวิทยากายภาพในประเทศไทยอยู่ในวงจำกัด” สอดคล้องกับตัวเลือกในข้อ 2) ผลการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยมีการตีพิมพ์เป็นภาษาไทย ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง การพิจารณาคำตอบในข้างต้นผู้อ่านต้องสังเกตและหาข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหา โดย

ตัวอย่างคำตอบในข้อนี้เป็นตัวอย่างที่มีการกล่าวถึงข้อความเดิมด้วยสำนวนภาษาใหม่ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการจับรายละเอียดที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีสมรรถนะอยู่ในระดับกลาง

ข้อ 2

คำถาม : ลักษณะทางกายภาพที่คละกันได้ดีของคนไทยปัจจุบันกับกลุ่มคนก่อนประวัติศาสตร์มีอะไรบ้าง

- 1) ลักษณะการยื่นของใบหน้าและลักษณะของสันจมูกที่เป็นดั่ง
- 2) ลักษณะการยื่นของใบหน้าและเส้นรอยประสานกะโหลก
- 3) ลักษณะ Rocker Jaw และลักษณะของสันจมูกที่เป็นดั่ง
- 4) ลักษณะ Rocker Jaw และเส้นรอยประสานกะโหลก

คำตอบ : 2) ลักษณะการยื่นของใบหน้าและการพบเส้นรอยประสานกะโหลก

จากตัวอย่างแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกข้างต้น จะเห็นว่าเป็นคำถามที่มุ่งให้ผู้อ่านค้นหาข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่านอย่างชัดเจน ดังเนื้อความในย่อหน้าที่ 8 ที่กล่าวว่า “ผลการศึกษาบ่งชี้ว่าทั้งสองกลุ่มมีลักษณะทางกายภาพที่คละกันได้ดี โดยเฉพาะลักษณะการยื่นของใบหน้า (Prognathism) และลักษณะการพบเส้นรอยประสานกะโหลก (Sutural Bone) ที่เส้น Lambdoid” การพิจารณาหาคำตอบในข้างต้นผู้อ่านต้องสังเกตและหาข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาที่มีคำตอบชัดเจนในเรื่อง ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการจับรายละเอียด

จากตัวอย่างบทอ่านและคำถาม-ชุดตัวเลือกสำหรับใช้พัฒนาสมรรถภาพการอ่านจับรายละเอียดข้างต้น จะเห็นได้ว่าตัวอย่างที่ 1 และตัวอย่างที่ 2 นั้นเป็นบทอ่านประเภทให้ข้อมูล โดยตัวอย่างที่ 1 เรื่อง “‘จ้าว’...หนึ่งภาพสะท้อนของวัฒนธรรมจีนในเมืองไทย” ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการแสดงจ้าวและภาพสะท้อนวัฒนธรรมความเชื่อของชาวจีนที่มีอิทธิพลต่อชาวไทย ซึ่งมีเนื้อหาเชื่อมโยงกับสิ่งที่เป็นนามธรรม ส่วนตัวอย่างที่ 2 เรื่อง “การศึกษาลักษณะทางกายภาพของคนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย” ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาลักษณะทางกายภาพจากแหล่งโบราณคดีต่าง ๆ ของกลุ่มคนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยเปรียบเทียบกับคนไทยในปัจจุบัน ซึ่งมีเนื้อหาที่ค่อนข้างซับซ้อนและมีการสอดแทรกคำศัพท์เฉพาะทางต่าง ๆ ภายในบทอ่าน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาคำถาม-ชุดตัวเลือกท้ายบทอ่านให้ข้อมูลทั้งสองตัวอย่างแล้วพบว่า เป็นคำถามที่เหมาะสมกับการสอนอ่านจับรายละเอียดเพราะเป็นคำถามที่ต้องอาศัยข้อมูลที่หาจากบทอ่านมาตอบ โดยผู้ตอบคำถามสามารถระบุตำแหน่งข้อมูลในบทอ่านที่นำมาใช้ตอบคำถามได้ ทั้งนี้ รูปประโยค

ในบทอ่านหรือข้อความอาจมีความซับซ้อน ไม่ปรากฏคำบ่งชี้ที่แสดงถึงคำตอบอย่างชัดเจน หรือมีการกล่าวใหม่โดยใช้คำ รูปประโยค หรือสำนวนภาษาที่แตกต่างออกไปแต่ยังคงความหมายเดิม อย่างไรก็ตาม จากตัวอย่างบทอ่านสามารถตั้งคำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านได้มากกว่าตัวอย่างที่แสดงให้เห็นในข้างต้น

2. เครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านระดับกลาง : อ่านจับใจความ

การวัดความสามารถด้านการอ่านจับใจความนอกจากจะจำแนกความสามารถที่วัดออกเป็นการจับประเด็นของย่อหน้า การจับใจความ การจับผลความ การประมวลข้อมูล การอ้างอิง และการหาความคิดรวบยอดแล้ว ยังสามารถแบ่งระดับความยากง่ายออกเป็นระดับต้น ระดับกลาง ระดับสูง เพื่อให้ผู้สอนสามารถเลือกเครื่องมือไปใช้ได้สอดคล้องและตรงกับระดับความสามารถของนักเรียนมากที่สุด อีกทั้งยังมีประโยชน์ในการกระตุ้นพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนให้ขึ้นไปในระดับที่สูงขึ้นอีกด้วย

เครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะด้านการอ่านจับใจความในระดับกลาง จะมุ่งเน้นการรวบรวมคำหรือข้อความที่แสดงให้เห็นประเด็นหรือใจความสำคัญจากหลายจุดในย่อหน้า การพิจารณาความสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยการประมวลจากย่อหน้าขนาดยาวหรือจากเนื้อความตั้งแต่สองย่อหน้าขึ้นไป การเข้าใจสิ่งที่อ้างอิงว่าหมายถึงอะไร โดยต้องเชื่อมโยงจากข้อความที่กล่าวมาก่อนหรือข้อความที่กล่าวตามมา และข้อความนั้นอาจจะไม่ได้ยู่ติดกับสิ่งที่อ้างอิง การพิจารณาหาความคิดรวบยอดที่ต้องอาศัยการรวบรวมจากหลายจุดในเรื่อง ทั้งนี้บทอ่านที่จะนำมาใช้ควรมีลักษณะเนื้อหาที่เป็นบทอ่านเชิงวิชาการหรือบทอ่านเชิงนามธรรมที่มีเนื้อหาเชิงนามธรรมโดยมีบริบทช่วยให้เข้าใจเนื้อความ มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงการแบ่งระดับความสามารถเพื่อวัดทักษะด้านการอ่านจับใจความ : จำแนกตามระดับ

ความสามารถที่วัด	นิยาม	ระดับต้น	ระดับกลาง	ระดับสูง
1. จับประเด็นของย่อหน้า (topic)	<u>ประเด็น</u>คือวลีหรือกลุ่มคำที่เป็นส่วนสำคัญของย่อหน้า ➤ สามารถบอกได้ว่าย่อหน้านี้กล่าวถึงเรื่องอะไร	- ปรากฏประเด็นชัดเจนในตัวบทหรือมีคำบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นประเด็นชัดเจนในตัวบท - บทอ่านเป็นเรื่องง่ายหรือเรื่องใกล้ตัว	- ปรากฏคำหรือข้อความที่แสดงให้เห็นประเด็นชัดเจน แต่ต้องอาศัยการรวบรวมจากหลายจุดในย่อหน้า - บทอ่านเชิงวิชาการหรือบทอ่านที่มีเนื้อหาเชิงนามธรรมที่มีบริบทช่วยให้เข้าใจเนื้อความ	- ไม่ปรากฏคำหรือข้อความที่แสดงประเด็นชัดเจน ต้องอาศัยการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ หรืออนุมานเพิ่ม - บทอ่านเชิงวิชาการหรือเรื่องเฉพาะสาขา มีเนื้อหาที่เป็นนามธรรมและมีการลำดับความคิดที่ซับซ้อน
2. จับใจความ (main idea)	<u>ใจความ</u>คือประโยคที่เป็นเนื้อหาสำคัญ และครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของย่อหน้า	- ปรากฏประโยคใจความสำคัญชัดเจน - บทอ่านเป็นเรื่องง่ายหรือเรื่องใกล้ตัว	- ปรากฏคำหรือข้อความที่แสดงให้เห็นใจความสำคัญชัดเจน แต่ต้องอาศัยการรวบรวมจากหลายจุดในย่อหน้า - บทอ่านเชิงวิชาการหรือบทอ่านที่มีเนื้อหาเชิงนามธรรมที่มีบริบทช่วยให้เข้าใจเนื้อความ	- ไม่ปรากฏคำหรือข้อความที่แสดงใจความสำคัญชัดเจน ต้องอาศัยการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ หรืออนุมานเพิ่ม - บทอ่านเชิงวิชาการหรือเรื่องเฉพาะสาขา มีเนื้อหาที่เป็นนามธรรมและมีการลำดับความคิดที่ซับซ้อน
3. จับพลความ (supporting idea)	<u>พลความ</u>คือข้อความที่มาสสนับสนุนใจความสำคัญของย่อหน้า ➤ สามารถแยกใจความและพลความของย่อหน้าได้			
4. ประมวลข้อมูล	➤ สามารถเข้าใจเนื้อหาและบอกความสัมพันธ์ของข้อมูลได้ อาจเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของการเปรียบเทียบ สาเหตุและ	- ปรากฏคำหรือข้อความที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ลักษณะต่าง ๆ อย่างชัดเจน ซึ่งต้องประมวลจากข้อมูลในย่อหน้าเดียวกัน	- ปรากฏคำหรือข้อความที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ลักษณะต่าง ๆ อย่างชัดเจน โดยต้องประมวลจากย่อหน้าขนาดยาวหรือสองย่อหน้า	- ไม่ปรากฏคำหรือข้อความที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ลักษณะต่าง ๆ อย่างชัดเจน ต้องประมวลและอนุมานจากข้อมูลหลายย่อหน้า

ความสามารถที่วัด	นิยาม	ระดับต้น	ระดับกลาง	ระดับสูง
	ผลลัพธ์ ตลอดจนลำดับของเหตุการณ์หรือขั้นตอนต่าง ๆ	- บทอ่านเป็นเรื่องง่ายหรือเรื่องใกล้ตัว	- บทอ่านเชิงวิชาการหรือบทอ่านที่มีเนื้อหาเชิงนามธรรมที่มีบริบทช่วยให้เข้าใจเนื้อความ	- บทอ่านเชิงวิชาการหรือเรื่องเฉพาะสาขา มีเนื้อหาที่เป็นนามธรรมและมีการลำดับความคิดที่ซับซ้อน
5. อ้างถึง (refer)	➤ สามารถเชื่อมโยงคำหรือข้อความกับสิ่งที่กล่าวมาแล้วในเนื้อเรื่อง	- เชื่อมโยงข้อมูลที่อยู่ในย่อหน้าเดียวกัน - บทอ่านเป็นเรื่องง่ายหรือเรื่องใกล้ตัว	- เชื่อมโยงข้อมูลจากย่อหน้าขนาดยาวหรือสองย่อหน้า - บทอ่านเชิงวิชาการหรือบทอ่านที่มีเนื้อหาเชิงนามธรรมที่มีบริบทช่วยให้เข้าใจเนื้อความ	- เชื่อมโยงข้อมูลที่ต้องประมวลและอนุมานจากข้อมูลหลายย่อหน้า โดยสิ่งที่อ้างถึงนั้นมีความเป็นนามธรรม มีจำนวนหลายสิ่ง หรือเป็นเหตุการณ์ - บทอ่านเชิงวิชาการหรือเรื่องเฉพาะสาขา มีเนื้อหาที่เป็นนามธรรมและมีการลำดับความคิดที่ซับซ้อน
6. ความคิดรวบยอด (gist/core/theme/central idea)	<u>ความคิดรวบยอด</u> คือประเด็นหรือใจความของทั้งเรื่อง ➤ สามารถบอกได้ว่าเรื่องนี้กล่าวถึงอะไร	- ปรากฏประเด็นชัดเจนในเรื่องหรือมีคำบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นประเด็นของเรื่องชัดเจน - บทอ่านเป็นเรื่องง่ายหรือเรื่องใกล้ตัว	- ปรากฏคำหรือข้อความที่แสดงให้เห็นประเด็นชัดเจน แต่ต้องอาศัยการรวบรวมจากหลายจุดในเรื่อง - บทอ่านเชิงวิชาการหรือบทอ่านที่มีเนื้อหาเชิงนามธรรมที่มีบริบทช่วยให้เข้าใจเนื้อความ	- ไม่ปรากฏคำหรือข้อความที่แสดงประเด็นชัดเจนในเรื่อง ต้องอาศัยการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ หรืออนุมานเพิ่ม - บทอ่านเชิงวิชาการหรือเรื่องเฉพาะสาขา มีเนื้อหาที่เป็นนามธรรมและมีการลำดับความคิดที่ซับซ้อน

จากตารางแสดงการแบ่งระดับความสามารถเพื่อวัดทักษะด้านการอ่านจับใจความที่จำแนกตามระดับ
ข้างต้น เมื่อจะสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมกับการประเมินระดับความสามารถด้านการอ่านจับใจความ
: ระดับกลาง ผู้สร้างเครื่องมือควรเริ่มจากการพิจารณาเลือกประเภทของบทอ่านที่เหมาะสมกับการอ่านจับ
ใจความก่อน การอ่านจับใจความเป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องสามารถสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน สามารถ
เชื่อมโยงและคาดคะเนคำศัพท์หรือเนื้อความในเรื่องที่อ่าน และสามารถแยกใจความออกจากพลความได้

บทอ่านที่เหมาะสมในการนำมาใช้วัดความสามารถด้านการอ่านจับใจความคือ บทอ่านประเภทการให้
ข้อมูล (Informative) บทอ่านประเภทการแสดงทรรศนะ (Argumentative) และบทอ่านประเภทการประเมิน
คุณค่า (Evaluative) เนื่องจากบทอ่านประเภทให้ข้อมูลนั้นมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
อย่างชัดเจน จึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้วัดความสามารถในการอ่านว่าผู้อ่านสามารถสรุปสาระสำคัญ หรือ
สามารถแยกใจความออกจากพลความได้หรือไม่ ส่วนบทอ่านประเภทการแสดงทรรศนะและบทอ่านประเภท
การประเมินคุณค่านั้นมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นการให้ข้อมูลหรือตัวอย่างสนับสนุนข้อคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งในประเด็น
ต่าง ๆ จึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้วัดความสามารถในการอ่านว่าผู้อ่านสามารถสรุปสาระสำคัญ สามารถ
เชื่อมโยงและคาดคะเนคำศัพท์หรือเนื้อความในเรื่องที่อ่าน หรือสามารถแยกใจความออกจากพลความได้
หรือไม่

เมื่อเลือกประเภทบทอ่านที่เหมาะสมกับความสามารถที่ต้องการวัดได้แล้ว ในลำดับต่อมาผู้สร้าง
เครื่องมือจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ว่าเหมาะสมที่จะใช้วัดความสามารถการอ่านจับใจความ
ระดับกลางหรือไม่เพราะบทอ่านประเภทเดียวกันก็อาจมีความยากง่ายแตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ
โดยอาจพิจารณาจากการปรากฏประเด็นหรือใจความสำคัญในเรื่อง หากเป็นการวัดความสามารถการอ่านจับ
ใจความในระดับกลาง บทอ่านมักมีมากกว่าหนึ่งประเด็นและปรากฏคำหรือข้อความที่ช่วยบ่งชี้ให้ผู้อ่านทราบ
ถึงประเด็นหรือใจความของบทอ่านได้อย่างชัดเจน แต่ผู้อ่านอาจต้องอาศัยการประมวลหรือรวบรวมประเด็น
ต่าง ๆ จากหลายจุดในเรื่อง เพื่อนำมาสรุปเป็นใจความสำคัญด้วยตนเอง นอกจากนี้ แวดวงคำศัพท์และเนื้อหา
ของบทอ่านก็เป็นอีกปัจจัยที่ควรพิจารณา หากเป็นการวัดความสามารถในระดับกลางอาจมีการใช้คำศัพท์ใน
แวดวงเฉพาะหรือสำนวนที่ไม่ได้ใช้ทั่วไป เช่น คำศัพท์ด้านวิชาการ คำศัพท์ทางสังคม คำศัพท์ทางเศรษฐศาสตร์
 เป็นต้น รวมถึงเนื้อหาของบทอ่านที่จะมีความเป็นนามธรรมมากขึ้น มีเนื้อหาเชิงวิชาการหรือเฉพาะทาง แต่
อาจมีการอธิบายหรือให้บริบทที่ช่วยเอื้อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหานั้น ๆ ได้

ลองพิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3

จรรยาบรรณของนักวิจัย

ในระยะหลัง ๆ นี้ คนไทยออกจะคุ้นเคยกับการวิจัยกันมากขึ้น เมื่อบริษัทผลิตสินค้าออกมาตัวหนึ่งได้สักระยะหนึ่งก็จะมี การวิจัยเพื่อหาทางปรับปรุงสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า หน่วยงานที่มีปัญหาในการทำงานอาจต้องวิจัยเพื่อหาทางแก้อุปสรรคให้พ้นไป หรือถ้าไม่มีปัญหาที่อาจวิจัยเพื่อแสวงหาทางที่เป็นบันไดสู่ความก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น คำว่า “วิจัย” จึงมีให้ได้ยินกันตั้งแต่ในตลาดที่ผลิตสินค้าตัวเล็ก ๆ ไปจนถึงการผลิตอาวุธนิวเคลียร์และการสำรวจอวกาศ

การวิจัยอาจจะต้องมีผลที่นำไปใช้ได้โดยตรงดังที่กล่าวมาแล้ว แต่เป็นการวิจัยเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และฝึกความคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ เช่น การวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก เป็นต้น หรือไม่ก็เป็นการวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ เช่น การวิจัยของอาจารย์ที่ศึกษาค้นคว้าเพื่อใช้เป็นตำรับตำราในการสอนของตน และอาจรวมถึงการวิจัยของนักวิชาการในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยลักษณะใด สิ่งที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือข้อมูล อาจเป็นข้อมูลเอกสาร คำบอกเล่า คำสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการสังเกต หรือการทดลองก็แล้วแต่ ถ้าเมื่อใดจะต้องเกี่ยวข้องกับมนุษย์แล้ว ผู้วิจัยจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ การใช้ข้อมูลจากมนุษย์จะต้องไม่ทำร้ายเพื่อนมนุษย์ไม่ว่าจะทางร่างกายหรือจิตใจ

การทำให้ผู้อื่นเจ็บตัวหรือได้รับอันตรายเป็นสิ่งที่เราต้องพยายามหลีกเลี่ยงอยู่แล้ว การจะนำมนุษย์มาใช้เป็น “ข้อมูล” ในการทดลองใด ๆ ที่อาจทำให้เขาเจ็บปวดหรือล้มตายเป็นสิ่งที่นักวิจัยต้องหลีกเลี่ยงให้มากที่สุด ฝ่ายวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กำหนดแนวทางสำหรับการวิจัยที่เกี่ยวกับมนุษย์ไว้ว่า

“การวิจัยในมนุษย์จะกระทำต่อเมื่อมีความจำเป็นและไม่สามารถจะกระทำในสัตว์ทดลองหรือห้องปฏิบัติการได้” นอกจากนั้นยังเน้นไว้ว่า ถ้าจำเป็นจะต้องวิจัยในมนุษย์จริง ๆ แล้ว “ก่อนทำการวิจัย ผู้วิจัยจะต้องมีหลักฐานของผลการวิจัยในสัตว์ทดลองหรือการวิจัยด้วยวิธีอื่น ๆ” ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าจะไม่เป็นการลงทุนด้วยชีวิตมนุษย์เพียงเพื่อแลกกับผลของการวิจัยเท่านั้น

การทำร้ายจิตใจของผู้อื่นก็เป็นสิ่งที่นักวิจัยต้องหลีกเลี่ยง ถึงแม้ว่าผลของการวิจัยจะไม่กระทบกระเทือนถึงผู้ใดผู้หนึ่งโดยตรง แต่มีผลลบต่อกลุ่มบุคคล สถาบัน หรือสังคม ก็นับว่ามีสมควรแล้ว นักวิจัยควรมีวิจารณญาณมากพอที่จะรู้ว่าหัวข้อของโครงการวิจัยสมควรจะทำหรือไม่ เมื่อพิจารณาในแง่ผลกระทบทางจิตใจที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่น นักวิจัยไม่ควรสวมบทบาทของผู้ตีแผ่ความเหลวแหลก หรือความล้มเหลวของใครทั้งสิ้น ถ้าจะวิจัยเพื่อหาทางแก้ปัญหา ก็ต้องเสนอคำตอบนั้นต่อผู้ที่รับผิดชอบและมีอำนาจในการแก้ปัญหานั้นโดยตรง มิใช่โพยพอมาให้รู้กันแต่อย่างมั่นในอารมณ์

นักวิจัยผู้หนึ่งตั้งใจจะศึกษาปัญหาความประพฤติดของคนกลุ่มหนึ่งโดยมีเจตนาที่ตั้งแต่นั้นว่าเพื่อหาทางแก้ปัญหานั้น ๆ เมื่อได้ข้อมูลที่เป็นความลับมาไว้ในมือแล้ว นักวิจัยก็ต้องเก็บข้อมูลนั้นไว้ใช้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น จรรยาบรรณของนักวิจัยจะเหมือนเป็นตัวยั้งไม่ให้ให้นักวิจัยใช้ข้อมูลนั้นเป็นข่าวลือที่แพร่กันอย่างสนุกปาก โดยทั่ว ๆ ไปจรรยาไม่ใช่กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับและไม่ใช่ว่าห้ามที่ใครจะฝ่าฝืนไม่ได้ จรรยาเป็นสิ่งที่คนในสังคมเห็นว่า “ควร” จะทำ ใครทำได้ก็ดี ใครทำไม่ได้ก็ไม่มีใครว่าอะไร บางคนจึงแก้งทำไม่รู้ไม่ชี้และละเลยเสียจนก้าวล่วงไปถึงขั้นผิด บางสถาบันจึงมีการประมวลความประพฤติในการประกอบอาชีพการทำงานเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก ข้อกำหนดดังกล่าวนี้เรียกกันว่า “จรรยาบรรณ” อาจบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเหมือนกฎระเบียบทั่วไป หรืออาจเป็นที่รู้กันเพราะยึดถือต่อ ๆ กันมาก็ได้ ส่วนใหญ่มักมีกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรเพราะสามารถนำไปอ้างอิงเป็นเกณฑ์ตัดสินในบางกรณีได้ บางทีก็มีบทกำหนดลงโทษด้วย เช่น การยึดใบอนุญาตประกอบอาชีพ เป็นต้น

แต่ถึงแม้ว่าจะได้ประมวลข้อที่ควรปฏิบัติเอาไว้เป็น “บรรณ” แล้วก็ตาม จรรยาบรรณต่าง ๆ จะไม่มีความหมายอะไรเลย ถ้าสมาชิกในกลุ่มนั้นไม่ได้มีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผลงานของตนอย่างจริงจัง แต่ดูเหมือนว่านักวิจัยหลายคนจะมองข้ามไปเสียเฉย ๆ อย่างน่าเสียดายยิ่ง

ตัดตอนและดัดแปลงจาก “จรรยาบรรณของนักวิจัย”. ใน กุสุมา รักษมณี 60, 158-161.

กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

จากตัวอย่างเรื่อง “จรรยาบรรณของนักวิจัย” เป็นบทอ่านประเภทให้ข้อมูล (Informative) ผู้เขียนได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับจรรยาบรรณในการทำวิจัย โดยนำเสนอข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ รูปแบบและลักษณะของการวิจัย เช่น การวิจัยทางการตลาด การวิจัยเพื่อเพิ่มพูนความรู้ การวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ สิ่งสำคัญของการทำวิจัยอย่างมีจรรยาบรรณ นิยามความหมายและที่มาของคำว่า “จรรยาบรรณ” สิ่งที่นักวิจัยควรหลีกเลี่ยง รวมถึงผลกระทบของการทำวิจัยแบบไม่เหมาะสมหรือไม่คำนึงถึงจรรยาบรรณ

เมื่อพิจารณาในด้านการใช้ภาษา จะพบว่า บทอ่านนี้มีลักษณะการใช้ภาษาที่หนักแน่น มักใช้คำเชื่อมแสดงเหตุผล เช่น “เพราะ” “จึง” ฯลฯ มีชุดคำที่แสดงความคิดเห็น การโน้มน้าวหรือชักจูงให้ผู้อ่านคล้อยตาม หรือการแสดงความเห็นโต้แย้ง เช่น “นักวิจัยไม่ควรสวมบทบาทของผู้ตีแผ่ความเหลวแหลก หรือความล้มเหลวของใครทั้งสิ้น...” “แต่ถึงแม้ว่าจะได้ประมวลข้อที่ควรปฏิบัติเอาไว้เป็น ‘บรรณ’ แล้วก็ตาม จรรยาบรรณต่าง ๆ จะไม่มีความหมายอะไรเลย ถ้าสมาชิกในกลุ่มนั้นไม่ได้มีความสำนึกในหน้าที่” มีถ้อยคำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึก เช่น “แต่ดูเหมือนว่านักวิจัยหลายคนจะมองข้ามไปเสียเฉย ๆ อย่างน่าเสียดายยิ่ง” รวมถึงมีการให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงหรืออ้างอิงหลักฐานต่าง ๆ ประกอบ เพื่อให้ความคิดเห็นนั้นน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เช่น

การให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับแนวทางสำหรับการทำวิจัย และได้มีการอ้างถึงหน่วยงานที่กำหนดแนวทางดังกล่าวขึ้นคือฝ่ายวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับและน่าเชื่อถือ ในด้านโครงสร้างประโยคมีการใช้ประโยคทั้งประโยคความเดียวและประโยคความซ้อน มีการเชื่อมโยงเนื้อหาและใช้ประโยคที่ซับซ้อนบางส่วนโดยใช้คำเชื่อมที่หลากหลาย เช่น “แต่ถึงแม้ว่า” “เมื่อ” “แต่” ซึ่งช่วยให้การสื่อความต่อเนื่องและมีการแบ่งย่อหน้าที่ชัดเจนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายยิ่งขึ้น นอกจากนี้เนื้อหาของบทอ่านยังเป็นเรื่องเกี่ยวกับจรรยาบรรณซึ่งเป็นคำศัพท์เฉพาะในแวดวงวิชาการและมีความเป็นนามธรรม แต่ได้มีการอธิบายขยายความเพิ่มเติมโดยสอดแทรกอยู่ในเนื้อหา

การเรียงลำดับความคิดของเรื่อง ผู้เขียนจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบมีเหตุและผล โดยสอดแทรกความคิดเห็นไว้ตลอดเนื้อเรื่อง เริ่มจากการเกริ่นนำเกี่ยวกับการวิจัยในปัจจุบันและให้ข้อมูลการวิจัยรูปแบบต่าง ๆ จากนั้นจึงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของจรรยาบรรณในการวิจัย ลักษณะของจรรยาบรรณเป็นอย่างไร และผลเสียหากไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ซึ่งล้วนเป็นเหตุผลที่ไปสนับสนุนความคิดเห็นของตนที่ว่าจรรยาบรรณเป็นสิ่งสำคัญที่นักวิจัยทุกคนพึงมี แต่ปัจจุบันนักวิจัยส่วนใหญ่กลับไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เท่าที่ควร นอกจากนี้ ยังมีการอ้างหลักการจากสถาบันมาสนับสนุนความคิดเห็นอีกด้วย

เมื่อเลือกบทอ่านที่ตรงตามวัตถุประสงค์ได้แล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการสร้างคำถาม-ชุดตัวเลือกเพื่อใช้วัดความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน อย่างที่ได้กล่าวไปแล้วใน**คู่มืออบรมการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน : ความรู้เรื่องการอ่านและภาษา** ว่าผู้สร้างเครื่องมือสามารถสร้างแบบฝึกได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นคำถามแบบจับคู่ แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบตอบสั้น แบบปรนัย ฯลฯ

ต่อไปนี้เป็นแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกจากบทอ่านเรื่อง “จรรยาบรรณของนักวิจัย”

ข้อ 1

คำถาม : จากบทอ่าน “จรรยา” กับ “จรรยาบรรณ” ต่างกันอย่างไร

- 1) จรรยาใช้กับคนทั่วไป ส่วนจรรยาบรรณใช้กับนักวิจัยเท่านั้น
- 2) จรรยาเป็นกฎหมายบังคับ ส่วนจรรยาบรรณเป็นเพียงข้อเสนอแนะ
- 3) จรรยาเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม แต่จรรยาบรรณอาจใช้เป็นเกณฑ์ในการลงโทษได้
- 4) จรรยาเกี่ยวข้องกับการรักษาความลับของข้อมูล ส่วนจรรยาบรรณเกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูล

คำตอบ : 3) จรรยาเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม แต่จรรยาบรรณอาจใช้เป็นเกณฑ์ในการลงโทษได้

จากตัวอย่างแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกข้างต้น จะเห็นว่า เนื้อหาในย่อหน้าไม่ได้ปรากฏชัดเจนว่า “จรรยา” กับ “จรรยาบรรณ” แตกต่างกันอย่างไร เพียงแต่มีการอธิบายว่าจรรยาเป็นอย่างไร และ จรรยาบรรณเป็นอย่างไร ดังข้อความในบทอ่านที่ว่า

“โดยทั่ว ๆ ไป จรรยา ไม่ใช่กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับและไม่ใช่อำนาจที่ใครจะฝ่าฝืนไม่ได้ จรรยา เป็นสิ่งที่คนในสังคมเห็นว่า “ควร” จะทำ ใครทำได้ก็ดี ใครทำไม่ได้ก็ไม่มีใครว่าอะไร บางคนจึงแก้ง ทำไม่รู้ไม่ชี้และละเลยเสียจนก้าวล่วงไปถึงขั้นผิด บางสถาบันจึงมีการประมวลความประพฤติในการ ประกอบอาชีพการงานเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก ข้อกำหนด ดังกล่าวนี้นี้เรียกกันว่า “จรรยาบรรณ” อาจบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเหมือนกฎระเบียบทั่วไป หรืออาจเป็นที่รู้กันเพราะยึดถือต่อ ๆ กันมาก็ได้ ส่วนใหญ่ มักมีกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรเพราะ สามารถนำไปอ้างอิงเป็นเกณฑ์ตัดสินในบางกรณีได้ บางทีก็มีบทกำหนดลงโทษด้วย”

การพิจารณาคำตอบของผู้อ่านเพื่อที่จะสามารถตอบคำถามนี้ได้ นั้น ผู้อ่านจะต้องอ่านและรวบรวม ข้อมูลจากหลายส่วนในย่อหน้า กล่าวคือ ส่วนที่กล่าวถึง “จรรยา” และส่วนที่กล่าวถึง “จรรยาบรรณ” โดยจะต้องสามารถจับประเด็นสำคัญได้ว่าแต่ละส่วนคืออะไร จากนั้นจึงประมวลข้อมูลเพื่อวิเคราะห์หาความ แตกต่างระหว่างข้อมูลทั้งสองส่วน กล่าวคือ “จรรยาบรรณ” มีการรวบรวมข้อปฏิบัติต่าง ๆ ไว้เป็นข้อกำหนด แตกต่างจาก “จรรยา” ที่เป็นสิ่งที่สังคมเห็นว่าควรทำเท่านั้น ไม่ใช่ข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ ผู้อ่านจะต้องสรุป ความแตกต่างของทั้งสองคำนี้ให้ได้ ซึ่งกระบวนการพิจารณาเพื่อหาคำตอบดังกล่าวเป็นลักษณะของการอ่าน จับใจความ

ข้อ 2

คำถาม : สาระสำคัญของบทอ่านนี้คืออะไร

- 1) การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวังและอยู่ภายใต้จรรยาบรรณ
- 2) การเปิดเผยข้อมูลจากการวิจัยต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อบุคคลหรือสังคมตามหลักจริยธรรม
- 3) การยึดถือจรรยาบรรณควบคู่กับความรับผิดชอบต่อผลงานวิจัยเป็นสิ่งจำเป็นของนักวิจัย
- 4) การละเมิดสิทธิของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยอาจส่งผลให้เกิดความเสียหายทางกายหรือจิตใจ

คำตอบ : 3) การยึดถือจรรยาบรรณควบคู่กับความรับผิดชอบต่อผลงานวิจัยเป็นสิ่งจำเป็นของนักวิจัย

จากตัวอย่างแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกข้างต้น คำถามถามว่า “สาระสำคัญของบทอ่านนี้คืออะไร” ซึ่งคำตอบไม่ได้ปรากฏตรง ๆ ในบทอ่าน แต่ต้องอาศัยการรวบรวมข้อมูลจากหลายจุดในบทอ่าน โดยประมวลข้อมูลในแต่ละย่อหน้าว่ามีประเด็นหรือใจความสำคัญหรือไม่อย่างไร แยกส่วนที่เป็นพลความหรือรายละเอียดออกจากส่วนใจความ จากนั้นจึงรวบรวมประเด็นและใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้ามาเรียบเรียงเป็นคำตอบว่าสาระสำคัญของบทอ่านนี้คืออะไร ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทอ่านนี้กล่าวถึงจรรยาบรรณว่าต้องมาควบคู่กับความรับผิดชอบส่วนบุคคลของนักวิจัย มิใช่แค่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เท่านั้น ซึ่งจรรยาบรรณในการทำวิจัยว่าเป็นสิ่งสำคัญที่นักวิจัยพึงมีเพื่อควบคุมไม่ให้นักวิจัยใช้ข้อมูลในทางที่ไม่ดี ส่วนข้อมูลอื่น ๆ ล้วนไปสนับสนุนและขยายความคิดสำคัญให้ชัดเจนและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น กระบวนการพิจารณาเพื่อหาคำตอบดังกล่าวเป็นลักษณะของการอ่านจับใจความ

ตัวอย่างที่ 4

รู้จักเศรษฐศาสตร์

หากถามคนทั่วไปว่าเรียน “เศรษฐศาสตร์” กับเรียน “บริหารธุรกิจ” แตกต่างกันอย่างไรรู้ไหม? เกือบทั้งหมดจะตอบว่า ก็คล้าย ๆ กัน คือเกี่ยวข้องกับเงิน ๆ ทอง ๆ เหมือนกัน แต่หากจะถามต่อไปว่า ถ้าเหมือนกันแล้วทำไมต้องมีการศึกษาแยกเป็นคณะหรือสาขาวิชาที่แตกต่างกัน ก็คงจะได้คำตอบที่ไม่ชัดเจนนัก

บริหารธุรกิจนั้น เขาเรียนกันไปเพื่อให้องค์กรเอกชนที่ทำธุรกิจมีกำไรสูงสุด ดังนั้นจึงเรียนการตลาดเพื่อหาวิธีขายสินค้าให้ได้มากที่สุด เรียนการเงินเพื่อหาหนทางระดมเงินทุนที่มีประสิทธิภาพ เรียนบัญชีก็เพื่อจกได้ทราบข้อมูลของต้นทุน ทราบสถานการณ์กำไรขาดทุนขององค์กร โดยหวังว่าเมื่อองค์กรมีกำไรก็จะทำให้เจ้าของหรือผู้ถือหุ้นมีความมั่นคง สร้างงานแก่ประชาชน ผลิตสินค้าตรงกับความต้องการของประชาชน สังคมมีความก้าวหน้า และเป็นสังคมที่มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ส่วนเศรษฐศาสตร์มีจุดมุ่งหมายโดยตรงที่จะทำให้สังคมมีสวัสดิการสูงขึ้น ประชาชนมีสินค้าและบริการบริโภคในประเภทและปริมาณที่ต้องการ การบรรลุถึงสถานการณ์ที่ประชาชนมีความสุขมากขึ้นดังกล่าว ก็ด้วยการผลิตของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรที่จะนำไปผลิตเป็นสินค้าและบริการนั้นมีจำกัด ดังนั้นการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดว่าจะนำไปผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และกระจายผลผลิตด้วยวิธีใดเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดจึงเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อวัตถุประสงค์ของสองวิชาแตกต่างกัน จึงเรียนเนื้อหาวิชาแตกต่างกันไปด้วย

บริหารธุรกิจเรียนกลไกความต้องการสินค้าของมนุษย์และกลวิธีที่จะขายสินค้าให้คนเหล่านี้ เรียนวิธีการบริหารเพื่อให้มีการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดกำไร เรียนวิธีการขายสินค้า บริหารสินค้าคงคลัง คำนวณหาต้นทุนและกำไร จริยธรรมนักธุรกิจ ตลอดจนกลไกการทำงานของระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อให้องค์กร

เอกชนได้รับกำไรสูงสุด ดังนั้น คำศัพท์ที่ได้ยินบ่อย ๆ ในสาขาวิชานี้ เช่น กำไร เงินปันผล การโฆษณาขายสินค้า วิธีการตลาด รูปแบบการบริหาร ส่วนแบ่งการตลาด ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ งบดุล บัญชีการเงิน ฯลฯ

ส่วนเศรษฐศาสตร์จะเรียนกลไกการทำงานของระบบเศรษฐกิจ ศึกษาให้เข้าใจกระบวนการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เรียนการทำงานของระบบราคา การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ เรียนความสำคัญของระบบการเงิน และตระหนักถึงข้อจำกัดของทรัพยากร คำที่ได้ยินบ่อย ๆ ในสาขานี้ เช่น การว่างงาน เงินเฟ้อ ค่าเสียโอกาส ราคาสูงขึ้น-ลดลง การกระจายรายได้ ภาษีอากร อัตราดอกเบี้ย อัตราผลตอบแทนของโครงการด้านสังคม ฯลฯ

ในขณะที่บริหารธุรกิจมีหน่วยของการวัดที่เหมือนกันหมดคือ “บาท” (หรือเงินสกุลใดก็ได้แล้วแต่) เศรษฐศาสตร์มีหน่วยของการวัดหลากหลาย ไม่ใช่มีแค่ “บาท” เท่านั้น ยังมีสิ่งที่วัดไม่ได้และไม่มีหน่วยรวมอยู่ด้วย เช่น ความพอใจและไม่พอใจ ค่าเสียโอกาส ผลเสียต่อสังคม เป็นต้น

มีผู้กล่าวโจมตีวิชาเศรษฐศาสตร์ว่า ไม่ว่าจะอะไร ๆ ในวิชานี้ก็ถูกถือว่ามีความเป็นเงินเสียหมด ทั้ง ๆ ที่ในโลกมนุษย์หลายสิ่งหลายอย่างที่มีค่า ไม่สามารถวัดค่าเป็นเงินได้ การพูดเช่นนี้แสดงว่าผู้พูดไม่เข้าใจวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างแท้จริง เพราะเศรษฐศาสตร์ตระหนักถึงความเป็นจริงดังกล่าว จึงนำสิ่งที่เป็นามธรรมนี้มาค่านึงถึงด้วยเสมอ ตัวอย่างเช่น ในการแข่งขันเพื่อให้ได้รับกำไรสูงสุดของผู้ผลิตนั้นอาจมีการปล่อยควันพิษและน้ำเสียออกสู่สภาพแวดล้อม นักเศรษฐศาสตร์จะตระหนักดีว่า มีต้นทุนด้านทรัพยากรที่ต้องเสียไปเพื่อให้ได้สินค้านั้นมาและต้นทุนทางสังคมที่ต้องเสียไปด้วยเพื่อกำจัดควันพิษและน้ำเสียที่เกิดจากการผลิตสินค้านั้นเช่นกัน นักเศรษฐศาสตร์จึงแยกต้นทุนของการผลิตสินค้าออกเป็น “ต้นทุนการผลิตส่วนตัว” และ “ต้นทุนทางสังคม” ซึ่งต้นทุนอย่างแรกคือต้นทุนที่ผู้ผลิตต้องจ่ายเองเพื่อผลิตสินค้า ส่วนต้นทุนอย่างหลังคือภาระที่สังคมต้องรับผิดชอบในการกำจัดของเสียเหล่านั้น ซึ่งผู้ผลิตมิได้มีส่วนรับภาระด้วยเลย ดังนั้น วิธีคิดแบบเศรษฐศาสตร์จึงถือว่าเป็นประโยชน์และสอดคล้องกับปัญหาของยุคสมัย มีความเข้าใจกันทั่วไปว่า นักเศรษฐศาสตร์คือผู้ที่พยากรณ์เศรษฐกิจ แก้ไขปัญหาเงินเฟ้อและการว่างงาน พรรณนาภาวะเศรษฐกิจว่าเป็นอย่างไร ความเข้าใจนี้ไม่ผิด แต่ก็ถูกเพียงครึ่งเดียว เพราะคนที่ทำหน้าที่นี้คือ “นักธุรกิจ” มิใช่ “นักเศรษฐศาสตร์”

นักธุรกิจเกี่ยวข้องกับส่วนที่เป็นมหภาค หรือภาพรวมของเศรษฐกิจ แต่นักเศรษฐศาสตร์นั้นต้องเกี่ยวข้องกับทั้งมหภาคและจุลภาค (ส่วนย่อยของระบบเศรษฐกิจ เช่น ราคาในตลาดย่อย ความต้องการซื้อสินค้าของตลาดย่อย)

งานของนักเศรษฐศาสตร์โดยแท้จริงแล้วมีมากกว่าที่เข้าใจกันโดยทั่วไป เพราะมิได้มีขอบเขตแต่เรื่องเศรษฐกิจเท่านั้น หากครอบคลุมถึงการวางแผน จัดงบประมาณ ประเมินโครงการบริหารงบประมาณ หรือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากนักเศรษฐศาสตร์ได้รับการฝึกฝนแนวคิดในการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

นักเศรษฐศาสตร์จึงมีประโยชน์เพราะคุ้นเคยและเข้าใจกระบวนการของข้อจำกัดดีกว่าคนในอาชีพอื่น เศรษฐศาสตร์สอนหลักการจัดสรรทรัพยากรที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอนวิธีเลือกลำดับความสำคัญของการใช้ทรัพยากร และการบริหารข้อจำกัดเหล่านั้น

ตัดตอนและดัดแปลงจาก : วรากรณ์ สามโกเศศ. “รู้จักเศรษฐศาสตร์”. ใน โลกนี้ไม่มีอะไรฟรี, 17-21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2543.

จากตัวอย่างเรื่อง “**รู้จักเศรษฐศาสตร์**” เป็นบทอ่านประเภทการให้ข้อมูล (Informative) ผู้เขียนเริ่มต้นจากการตั้งคำถามที่พบบ่อยในสังคมว่า “เศรษฐศาสตร์” แตกต่างจาก “บริหารธุรกิจ” อย่างไร จากนั้นจึงให้คำอธิบายโดยละเอียดเกี่ยวกับเป้าหมายของแต่ละวิชา ขอบเขตของการเรียนรู้ ตลอดจนยกตัวอย่างคำศัพท์สำคัญในแต่ละสาขาเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น

เมื่อพิจารณาการใช้ภาษาจะเห็นว่า ผู้เขียนเลือกใช้ภาษาเชิงทางการ คำศัพท์ที่ใช้มีทั้งศัพท์ทั่วไปที่เข้าใจง่าย และศัพท์เฉพาะทางในเชิงเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ เช่น คำว่า “ต้นทุนทางสังคม” “ค่าเสียโอกาส” “เงินปันผล” และ “ดัชนีตลาดหลักทรัพย์” การใช้ศัพท์เหล่านี้มีจุดประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของเนื้อหาในแต่ละสาขาวิชาอย่างชัดเจน พร้อมกันนี้ยังมีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจคำศัพท์และแนวคิดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในด้านการใช้ประโยค มีการใช้ประโยคความเดียว ความรวม และความซ้อน โดยเน้นประโยคบอกเล่าเพื่อถ่ายทอดข้อมูลและแนวคิดอย่างตรงไปตรงมา นอกจากนี้ยังมีการใช้คำเชื่อม เช่น “กล่าวคือ” “ดังนั้น” และ “ตัวอย่างเช่น” ซึ่งช่วยให้การเชื่อมโยงความคิดระหว่างประโยค

การเรียงลำดับความคิดของเรื่อง ผู้เขียนจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบและเป็นเหตุเป็นผล โดยเริ่มจากการตั้งคำถามเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างวิชาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ หลังจากนั้นผู้เขียนจึงขยายความด้วยการอธิบายจุดมุ่งหมาย เปรียบเทียบเนื้อหาและแนวคิดเชิงลึกของแต่ละสาขาวิชา จากนั้นจึงเสนอความคิดโต้แย้งความเข้าใจผิดของสังคมเกี่ยวกับวิชาเศรษฐศาสตร์ สุดท้ายผู้เขียนได้แยกแยะบทบาทนักเศรษฐศาสตร์และนักเศรษฐกิจ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความแตกต่างชัดเจนยิ่งขึ้น พร้อมทั้งสรุปคุณค่าของวิชาเศรษฐศาสตร์

เมื่อเลือกบทอ่านที่ตรงตามวัตถุประสงค์ได้แล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการสร้างคำถาม-ชุดตัวเลือกเพื่อวัดความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน อย่างที่ได้กล่าวไปแล้วใน **คู่มืออบรมการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน : ความรู้เรื่องการอ่านและภาษา** ว่าผู้สร้างเครื่องมือสามารถสร้างแบบฝึกได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นคำถามแบบจับคู่ แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบตอบสั้น แบบปรนัย ฯลฯ

ต่อไปนี้เป็นแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกจากบทอ่านเรื่อง “รู้จักเศรษฐศาสตร์”

ข้อ 1

คำถาม : วัตถุประสงค์ของการเรียนวิชา “บริหารธุรกิจ” แตกต่างจากการเรียนวิชา “เศรษฐศาสตร์” อย่างไร

- 1) บริหารธุรกิจเน้นประโยชน์ของรัฐ เศรษฐศาสตร์เน้นประโยชน์ของเอกชน
- 2) บริหารธุรกิจเน้นการมองตลาดโลก เศรษฐศาสตร์เน้นการมองตลาดย่อย
- 3) บริหารธุรกิจมุ่งกำไรขององค์กร เศรษฐศาสตร์มุ่งประโยชน์ของสังคม
- 4) บริหารธุรกิจเน้นการลดต้นทุน เศรษฐศาสตร์เน้นการเพิ่มรายได้

คำตอบ : 3) บริหารธุรกิจมุ่งกำไรขององค์กร เศรษฐศาสตร์มุ่งประโยชน์ของสังคม

จากตัวอย่างแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกข้างต้นจะเห็นว่า เป็นการวัดความสามารถในการอ่านจับใจความ เพราะผู้อ่านต้องสามารถแยกแยะและสรุปสาระสำคัญจากบทอ่านให้ได้ว่า บริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์มีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันอย่างไร ซึ่งไม่ได้ปรากฏตรง ๆ หรือปรากฏชัดเจนในบทอ่าน เพียงแต่มีการอธิบายว่าบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์เรียนไปเพื่ออะไร ดังข้อความในบทอ่านที่ว่า

“บริหารธุรกิจนั้น เขาเรียนกันไปเพื่อให้องค์กรเอกชนที่ทำธุรกิจมีกำไรสูงสุด ดังนั้นจึงเรียนการตลาดเพื่อหาวิธีขายสินค้าให้ได้มากที่สุด เรียนการเงินเพื่อหาหนทางระดมเงินทุนที่มีประสิทธิภาพ เรียนบัญชีเพื่อจักได้ทราบข้อมูลของต้นทุน ทราบสถานการณ์กำไรขาดทุนขององค์กร โดยหวังว่าเมื่อองค์กรมีกำไรก็จะทำให้เจ้าของหรือผู้ถือหุ้นมีความมั่นคง สร้างงานแก่ประชาชน ผลิตสินค้าตรงกับความต้องการของประชาชน สังคมมีความก้าวหน้า และเป็นสังคมที่มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ส่วนเศรษฐศาสตร์มีจุดมุ่งหมายโดยตรงที่จะทำให้สังคมมีสวัสดิการสูงขึ้น ประชาชนมีสินค้าและบริการบริโภคในประเภทและปริมาณที่ต้องการ การบรรลุถึงสถานการณ์ที่ประชาชนมีความสุขมากขึ้นดังกล่าว ก็ด้วยการผลิตของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรที่จะนำไปผลิตเป็นสินค้าและบริการนั้นมีจำกัด ดังนั้นการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดว่าจะนำไปผลิตอะไรผลิตอย่างไร และกระจายผลผลิตด้วยวิธีใดเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดจึงเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อวัตถุประสงค์ของสองวิชาแตกต่างกัน จึงเรียนเนื้อหาวิชาแตกต่างกันไปด้วย”

การพิจารณาคำตอบของผู้อ่านเพื่อที่จะสามารถตอบคำถามนี้ได้ นั้น ผู้อ่านจะต้องอ่านและรวบรวมข้อมูลจากสองย่อหน้า กล่าวคือ ย่อหน้าที่กล่าวถึง “จุดมุ่งหมายของวิชาบริหารธุรกิจ” และย่อหน้าที่กล่าวถึง “จุดมุ่งหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์” โดยผู้อ่านต้องอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดก่อน แล้วจึงจับประเด็นว่าส่วนสำคัญของแต่ละย่อหน้าคืออะไร จากนั้นจึงประมวลข้อมูลเพื่อวิเคราะห์หาความแตกต่างกันระหว่างข้อมูลทั้งสอง กล่าวคือ “จุดมุ่งหมายของวิชาบริหารธุรกิจ” จะมุ่งเน้นให้การดำเนินกิจการขององค์กร

เอกชนสร้างกำไรสูงสุด ในขณะที่ “จุดมุ่งหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์” จะมุ่งหวังให้มีการใช้ทรัพยากรในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้คนสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อ 2

คำถาม : จากข้อความ “เศรษฐศาสตร์ตระหนักถึงความเป็นจริงดังกล่าว จึงนำสิ่งที่เป็นามธรรมนี้มาคำนึงถึงด้วยเสมอ” คำว่า “สิ่งที่เป็นามธรรมนี้” หมายถึงอะไร

- 1) ปัจจัยเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน
- 2) สิ่งที่ดีราคาออกมาเป็นเงินโดยตรงไม่ได้
- 3) ตัวแปรทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการผลิต
- 4) กำไรจากการประกอบธุรกิจที่ไม่แน่นอน

คำตอบ : 2) สิ่งที่ดีราคาออกมาเป็นเงินโดยตรงไม่ได้

จากตัวอย่างแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกข้างต้นจะเห็นว่า เป็นการวัดความสามารถในการอ่านจับใจความ เพราะต้องอาศัยการอ่านทำความเข้าใจทั้งเรื่องและคำตอบนั้นไม่ระบุอย่างชัดเจนในบทอ่าน ผู้อ่านจะต้องสามารถเชื่อมโยงคำหรือข้อความที่โจทย์ถามกับข้อมูลที่กล่าวแล้วภายในบทอ่าน ทั้งข้อมูลที่ปรากฏก่อนหน้าหรือข้อมูลที่ตามมาภายหลัง เพื่อเชื่อมโยงให้ได้ว่า “สิ่งที่เป็นามธรรมนี้” หมายถึงอะไร หรืออ้างถึงสิ่งใดจากบทอ่านนี้ “สิ่งที่เป็นามธรรมนี้” หมายถึง สิ่งที่ดีไม่ได้และไม่มีหน่วยวัด เช่น ความพอใจ/ไม่พอใจ ค่าเสียโอกาส ผลเสียต่อสังคม เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวถึงไปแล้วในย่อหน้าก่อนหน้า นอกจากนี้ “สิ่งที่เป็นามธรรมนี้” ยังหมายถึง ต้นทุนทางสังคม ซึ่งผู้เขียนได้ยกตัวอย่างและอธิบายเชื่อมโยงเพิ่มเติมในภายหลัง ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจข้อความดังกล่าว และประมวลสรุปให้ได้ว่าข้อมูลเหล่านั้นคืออะไร

จากตัวอย่างบทอ่านและคำถาม-ชุดตัวเลือกสำหรับใช้พัฒนาสมรรถภาพการอ่านจับใจความข้างต้นจะเห็นได้ว่า ตัวอย่างที่ 3 เรื่อง “จรรยาบรรณของนักวิจัย” ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความหมายและที่มาของคำว่า “จรรยาบรรณ” และให้ความเห็นเกี่ยวกับผลกระทบและการประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณของนักวิจัย ส่วนตัวอย่างที่ 4 เรื่อง “รู้จักเศรษฐศาสตร์” มุ่งเน้นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ซึ่งมีความแตกต่างกับสาขาวิชาบริหารธุรกิจ

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาคำถาม-ชุดตัวเลือกท้ายบทอ่านแล้วพบว่า เป็นคำถามที่เหมาะสมกับการสอนอ่านจับใจความเพราะเป็นคำถามที่ต้องอาศัยการประมวลข้อมูลจากบทอ่านมาตอบ โดยต้องอาศัยการรวบรวม

ข้อมูลมาจากหลายจุดในย่อหน้าหรือมากกว่าหนึ่งย่อหน้า เช่น ถามสาระสำคัญ ถามให้เปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่าง อย่างไรก็ตาม จากตัวอย่างบทอ่านสามารถตั้งคำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านได้มากกว่าตัวอย่างที่แสดงให้เห็นในข้างต้น

3. เครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านระดับกลาง : อ่านตีความ

การวัดความสามารถด้านการอ่านตีความนอกจากจะจำแนกความสามารถที่วัดออกเป็นการเข้าใจความหมายโดยนัยของคำที่ผู้เขียนใช้ การเข้าใจเจตนาของผู้เขียนทั้งทางตรงและทางอ้อม และการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก/น้ำเสียงผู้เขียนแล้ว ยังสามารถแบ่งระดับความยากง่ายออกเป็นระดับต้น ระดับกลาง ระดับสูง เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถเลือกเครื่องมือไปใช้ได้สอดคล้องและตรงกับระดับความสามารถของนักเรียนมากที่สุด อีกทั้งยังมีประโยชน์ในแง่การกระตุ้นพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนให้ขึ้นไปในระดับที่สูงขึ้นอีกด้วย

เครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความในระดับกลาง จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนตีความสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อผ่านถ้อยคำสำนวนที่อยู่ในแวดวงเฉพาะ เช่น ประเด็นในสังคม การตีความสัญลักษณ์ที่อยู่ในบทอ่าน โดยสัญลักษณ์ดังกล่าวเป็นสัญลักษณ์ที่ยังคงความหมายเช่นเดิมแม้ว่าจะใช้ในบริบทที่แตกต่างออกไป เช่น สีขาว เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความดี สีดำ เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความชั่ว เป็นต้น นอกจากนี้ การตีความในระดับกลางยังรวมถึงการตีความเจตนาทั้งที่เป็นวัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อม ตลอดจนการตีความอารมณ์ความรู้สึกและน้ำเสียง โดยใช้ข้อความหรือบริบทแวดล้อมในการตีความ มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงการแบ่งระดับความสามารถเพื่อวัดทักษะด้านการอ่านตีความ : จำแนกตามระดับ

ความสามารถที่วัด	นิยาม	ระดับต้น	ระดับกลาง	ระดับสูง
1. ความหมายโดยนัย	เข้าใจความหมายโดยนัยของคำหรือข้อความที่ผู้เขียนใช้ (Non-Literal meaning)	ตีความสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อผ่าน <u>คำ/สำนวนที่ใช้ทั่วไป</u> และมีความหมายสัมพันธ์กับความหมายตรงของคำนั้น เช่น แก้อื้อ-ตำแหน่ง	ตีความสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อผ่าน <u>คำ/สำนวนที่อยู่ในแวดวงที่เฉพาะมากขึ้น</u> เช่น ประเด็นในสังคม <u>สัญลักษณ์ที่ไม่ว่าจะอยู่ในบทอ่านใดก็ยังคงหมายความว่าแบบนั้น</u> เช่น สีขาว-ความดี / สีดำ-ความชั่ว / ดอกไม้-ผู้หญิง	ตีความสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อผ่าน <u>สัญลักษณ์</u> ต่าง ๆ และบริบทแวดล้อมอื่น ๆ ในเชิงสังคมหรือเหตุการณ์บ้านเมืองที่กำลังเป็นประเด็นในสังคม หรือ <u>สัญลักษณ์เฉพาะในความหมายของผู้เขียน</u> เช่น ดอกไม้-ความหวังดีประสงคร้าย
2. เจตนาของผู้เขียน	เข้าใจเจตนาของผู้เขียนทั้งทางตรงและทางอ้อม <i>วัจนกรรมตรง (direct speech act) คือความหมายที่เป็นเจตนาของผู้พูดหรือผู้เขียนซึ่งสอดคล้องกับความหมายประจำรูปประโยค ได้แก่ บอกเล่า ปฏิเสธ คำสั่ง คำถาม</i> <i>วัจนกรรมอ้อม (indirect speech act) คือความหมายที่เป็นเจตนาของผู้พูดหรือผู้เขียนซึ่งไม่สอดคล้องกับความหมายประจำรูปของประโยค เช่น ห้องนี้ร้อนจัง (ผู้พูดเจตนาให้ผู้ฟังเปิดแอร์หรือพัดลม)</i>	เข้าใจเจตนาที่เป็นวัจนกรรมตรง (direct speech act)	เข้าใจเจตนาที่เป็นทั้งวัจนกรรมตรง (direct speech act) และวัจนกรรมอ้อม (indirect speech act)	เข้าใจเจตนาที่เป็นทั้งวัจนกรรมตรง (direct speech act) และวัจนกรรมอ้อม (indirect speech act) ที่ต้องอาศัยบริบทในเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อทำความเข้าใจ
3. อารมณ์ความรู้สึก/น้ำเสียงของผู้เขียน	เข้าใจอารมณ์ความรู้สึก/น้ำเสียงของผู้เขียน เช่น เหน็บแนม ต่อว่า ประชดประชัน น้ำเสียง (mood & tone infer)	เข้าใจอารมณ์ความรู้สึก/น้ำเสียงของผู้เขียนที่ตีความได้จาก <u>รูปร่างภาษา</u> เช่น อุปลักษณ์ อุปมา ฯลฯ	เข้าใจอารมณ์ความรู้สึก/น้ำเสียงของผู้เขียนที่ตีความจากข้อความหรือบริบทแวดล้อมในบทอ่าน	เข้าใจอารมณ์ความรู้สึก/น้ำเสียงของผู้เขียนที่ตีความโดยอาศัย <u>ความรู้เชิงสังคมและวัฒนธรรมในด้นบทประกอบกับความเข้าใจสัญลักษณ์ที่ผู้เขียนใช้</u>

จากตารางแสดงการแบ่งระดับความสามารถเพื่อวัดทักษะด้านการอ่านตีความ : จำแนกตามระดับ
ขั้นต้น เมื่อจะสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมกับการประเมินระดับความสามารถด้านการตีความ : ระดับกลาง
ผู้สร้างเครื่องมือจะต้องพิจารณาเลือกประเภทของบทอ่านที่เหมาะสมกับการอ่านตีความก่อน

การอ่านตีความเป็นการอ่านเพื่อให้เข้าใจสารของผู้เขียนที่แฝงอยู่ในบทอ่าน เป็นการทำความเข้าใจ
ความหมายโดยนัยที่ไม่ได้สื่อความตรงตามรูปอักษร (Non-Literal meaning) เป็นการตีความด้านคำศัพท์ วลี
เนื้อหา เจตนาหรือน้ำเสียงของผู้เขียน โดยอาศัยการพิจารณาจากรูปภาษา/กลวิธีทางภาษาที่ใช้

บทอ่านที่เหมาะสมในการนำมาใช้วัดความสามารถด้านการอ่านตีความคือ บทอ่านประเภทการเล่า
เรื่อง (Narrative) ที่มีการใช้กลวิธีทางภาษา มีการเปรียบเทียบ ใช้ความหมายไม่ตรงรูป (Connotation) ฯลฯ
บทอ่านประเภทการบรรยาย (Descriptive) ก็เหมาะสมในการนำมาใช้วัดความสามารถด้านการอ่านตีความ
เช่นกัน เนื่องจากมีมักมีการใช้กลวิธีทางภาษา เช่น อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ ฯลฯ นอกจากนี้ บทอ่าน
ประเภทการแสดงทรรศนะ (Argumentative) ก็เหมาะสมในการวัดความสามารถด้านการอ่านตีความเช่นกัน
เนื่องจากบทอ่านประเภทนี้มักมีการให้ข้อมูลทั้งที่เป็นข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น อาจแฝงการเปรียบเทียบ หรือ
แฝงนัยทางความคิด จึงสามารถนำมาใช้วัดความสามารถในการอ่านว่าผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายที่ไม่ตรง
ตามรูปภาษาหรือไม่ ผู้อ่านเข้าใจเจตนา น้ำเสียง ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียนหรือไม่

เมื่อเลือกประเภทบทอ่านที่เหมาะสมกับความสามารถที่ต้องการวัดได้แล้ว ในลำดับต่อมาผู้สร้าง
เครื่องมือจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ว่าเหมาะสมที่จะใช้วัดความสามารถการอ่านตีความระดับกลาง
หรือไม่บทอ่านตามองค์ประกอบต่าง ๆ เพราะบทอ่านประเภทเดียวกันก็อาจมีความยากง่ายแตกต่างกันได้
ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ โดยอาจพิจารณาจากคำหรือสำนวนที่อยู่ในบทอ่าน หากเป็นการวัดความสามารถใน
ระดับกลาง คำหรือสำนวนที่ปรากฏในเรื่องจะไม่ได้เป็นคำหรือข้อความที่ใช้ทั่วไปและมีความหมายสัมพันธ์กับ
ความหมายตรงของคำนั้น แต่จะต้องเป็นคำในแวดวงที่เฉพาะมากขึ้น เช่น ประเด็นในสังคม รวมถึงการใช้
สัญลักษณ์ หากเป็นการวัดความสามารถในระดับกลางสัญลักษณ์ที่ใช้ในระดับนี้จะเป็นสัญลักษณ์ที่ไม่ว่าจะอยู่
ในบทอ่านใดก็ยังคงหมายความว่าแบบนั้น นอกจากนี้ผู้สร้างเครื่องมืออาจจะเลือกตัวบทที่สามารถถามวัจนกรรม
ตรง (direct speech act) และวัจนกรรมอ้อม (indirect speech act) หรือบทอ่านที่วัดความสามารถด้าน
การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกหรือน้ำเสียงของผู้เขียนที่ต้องอาศัยการตีความจากข้อความหรือบริบทแวดล้อมใน
บทอ่าน

ลองพิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 5

เพื่อน

เพื่อนสนิทสองคนเดินทางท่องเที่ยวร่วมกัน ระหว่างย่ำเท้าผ่านทะเลทราย ทั้งสองได้เถียงกันรุนแรง เพื่อนคนหนึ่งโมโหมากและตบหน้าเพื่อนอีกคน ผู้ถูกตบหน้าเจ็บปวดทั้งกายและใจแต่เขาไม่พูดอะไรเลยขณะที่เขียนข้อความหนึ่งลงบนทราย

"วันนี้...เพื่อนที่ดีที่สุดของฉันตบหน้าฉัน"

แค่หันหลังกลับ สายลมก็พัดเม็ดทรายปลิวกระจาย

ทั้งคู่เดินทางต่อไป เมื่อพบโอเอซิสแห่งหนึ่งจึงตัดสินใจอาบน้ำ เพื่อนคนที่ถูกตบหน้าพลัดตกน้ำและจมน้ำลงเรื่อย ๆ อีกคนเห็นเข้าจึงรีบช่วยเพื่อนให้พ้นความตาย เมื่อหายตกใจแล้วคนจมน้ำก็เขียนข้อความลงบนก้อนหิน

"วันนี้...เพื่อนที่ดีที่สุดของฉันช่วยชีวิตฉันไว้"

หินก้อนนั้นก็ยังคงอยู่ข้างแหล่งน้ำในโอเอซิสจนถึงทุกวันนี้

ดัดแปลงจาก : คอลัมน์ Sweet Ending, ในนิตยสาร Health & Cuisine

ปีที่ 8 ฉบับที่ 88 เดือนพฤษภาคม 2551

จากตัวอย่างเรื่อง “เพื่อน” เป็นบทอ่านประเภทการเล่าเรื่อง (Narrative) เพราะมีลำดับเหตุการณ์ ตัวละคร สถานที่ชัดเจน มีโครงเรื่อง นอกจากนี้ยังมีการแฝงแง่คิดผ่านการดำเนินเรื่อง

เมื่อพิจารณาด้านการใช้ภาษาจะพบว่า มีการใช้ภาษาที่เรียบง่ายแต่สื่ออารมณ์ได้อย่างลึกซึ้ง ผู้เขียนเลือกใช้คำศัพท์ทั่วไปที่เข้าใจง่าย แต่แฝงไว้ด้วยถ้อยคำที่สร้างภาพพจน์ เช่น “เม็ดทรายปลิวกระจาย” และ “สายลมก็พัด” ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นฉากและรู้สึกถึงบรรยากาศของเรื่องได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังใช้คำที่แสดงอารมณ์ เช่น “เจ็บปวด” “โมโห” “ตกใจ” ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร

ด้านโครงสร้างประโยค บทความนี้ใช้ประโยคสั้นและประโยคยาวสลับกันอย่างเหมาะสม บางประโยคเป็นประโยคความเดียวที่ใช้เพื่อเน้นภาพและอารมณ์ความรู้สึก ส่วนบางประโยคเป็นประโยคความซ้อนซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์และอารมณ์อย่างต่อเนื่อง

ในการเรียงลำดับความคิด ผู้เขียนใช้วิธีเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ เริ่มตั้งแต่การเดินทางของเพื่อนสองคน เกิดเหตุการณ์ขัดแย้งจนถึงการช่วยชีวิต และจบลงด้วยข้อคิดที่สะท้อนคุณค่าของมิตรภาพ จุดเด่นอยู่ที่

การวางจุดเปลี่ยนของเรื่องอย่างมีจังหวะ และสอดแทรกแง่คิดสำคัญไว้ตอนท้าย ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์กับแนวคิดเรื่องการให้อภัยและการจดจำความดีได้อย่างลึกซึ้ง

เมื่อเลือกบทอ่านที่ตรงตามวัตถุประสงค์ได้แล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการสร้างคำถาม-ชุดตัวเลือกเพื่อใช้วัดความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน อย่างที่ได้กล่าวไปแล้วใน **คู่มืออบรมการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน: ความรู้เรื่องการอ่านและภาษา** ว่าผู้สร้างเครื่องมือสามารถสร้างแบบฝึกได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นคำถามแบบจับคู่ แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบตอบสั้น แบบปรนัย ฯลฯ

ต่อไปนี้เป็นแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกจากบทอ่านเรื่อง “เพื่อน”

ข้อ 1

คำถาม : ผู้เขียนใช้การเขียนข้อความลงบนทรายเพื่อสะท้อนให้เห็นอะไร

- 1) อารมณ์โกรธที่เกิดขึ้นมีอิทธิพลต่อเราโดยไม่รู้ตัว
- 2) อารมณ์โกรธเป็นสิ่งที่ไม่ดีควรทำให้หายไปอย่างรวดเร็ว
- 3) ความโกรธเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทิ้งร่องรอยแทรกซึมอยู่ในส่วนลึกของใจ
- 4) ความโกรธที่เกิดขึ้นแม้มากจนประมาณไม่ได้แต่ก็จะคงอยู่เพียงชั่วขณะเท่านั้น

คำตอบ : 2) อารมณ์โกรธเป็นสิ่งที่ไม่ดีควรทำให้หายไปอย่างรวดเร็ว

จากตัวอย่างแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกข้างต้น คำถามถามว่า “ผู้เขียนใช้การเขียนข้อความลงบนทรายเพื่อสะท้อนให้เห็นอะไร” ซึ่งคำตอบของคำถามนี้ไม่ได้ปรากฏตรง ๆ ในบทอ่าน แต่ต้องอาศัยการตีความจากบริบท โดยพิจารณาได้จากข้อความในบทอ่านที่ว่า “เขียนข้อความหนึ่งลงบนทราย” และ ข้อความแวดล้อมที่ว่า “แค่หันหลังกลับ สายลมก็พัดเม็ดทรายปลิวกระจาย” ทั้งนี้แม้ในบทอ่านจะไม่ได้อธิบายว่าการเขียนลงบนทรายเป็นการจัดการกับความโกรธหรือความรู้สึกที่ไม่ดี แต่ผู้อ่านต้องใช้ความคิดเพื่อวิเคราะห์ตีความสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อ ต้องตีความ “ความหมายแฝง” หรือ “ความหมายเชิงสัญลักษณ์” ไม่ใช่แค่ความหมายที่ตรงตามรูปภาษา ทั้งนี้ในการทำความเข้าใจความหมายดังกล่าวนี้ผู้อ่านต้องอาศัยบริบทของเรื่องในการตีความ

ข้อ 2

คำถาม : การเขียนข้อความลงบน “พื้นทราย” และ “ก้อนหิน” แฝงนัยอะไร

- 1) การให้คุณค่าต่อคำพูดของผู้อื่นที่มีอิทธิพลต่อเรา
- 2) การเลือกเก็บเรื่องร้ายและเรื่องดีที่ผู้อื่นกระทำไว้ในใจ
- 3) การใช้เวลาในการจัดการอารมณ์ด้านบวกและด้านลบอย่างเหมาะสม
- 4) การความสำคัญกับการแสดงออกทางอารมณ์ทั้งด้านบวกและด้านลบ

คำตอบ : 2) การเลือกเก็บเรื่องร้ายและเรื่องดีที่ผู้อื่นกระทำไว้ในใจ

จากตัวอย่างแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกข้างต้น คำถามนี้ไม่ได้ถามข้อเท็จจริงโดยตรง แต่ถามถึง “เจตนาของผู้เขียน” ในการใช้ภาพเปรียบเทียบการเขียนข้อความลงบนพื้นทรายกับก้อนหินว่าต้องการสื่ออะไร ทั้งนี้การที่ตัวละครเขียนข้อความบน “พื้นทราย” และ “ก้อนหิน” นั้นไม่ได้อธิบายไว้ชัดในบทอ่าน ผู้อ่านต้องเข้าใจความหมายเชิงนามธรรมว่าการเขียนข้อความลงบนพื้นทราย ทำให้ข้อความที่เขียนลบเลือนง่าย ในขณะที่การเขียนข้อความลงบนก้อนหิน จะทำให้ข้อความนั้นอยู่ได้นานมากกว่าการเขียนบนพื้นทราย

ในการหาคำตอบของคำถามที่ว่า “การเขียนข้อความลงบน “พื้นทราย” และ “ก้อนหิน” แฝงนัยอะไร” ผู้อ่านจึงต้องเข้าใจความหมายเชิงสัญลักษณ์และจุดประสงค์ของผู้เขียนที่แฝงอยู่ในเนื้อเรื่องและต้องอาศัยการตีความจากบริบทโดยรวมเพื่อให้ได้คำตอบ เมื่อพิจารณาจากเหตุการณ์ในเรื่อง อาจตีความได้ว่าการเขียนข้อความบนพื้นผิวที่คงทนแตกต่างกันเปรียบได้กับการเลือกจดจำเรื่องราวต่าง ๆ

ข้อ 3

คำถาม : จากข้อความ “ผู้ถูกตบหน้าเจ็บปวดทั้งกายและใจแต่เขาไม่พูดอะไรเลยขณะที่เขียนข้อความหนึ่งลงบนทราย” แสดงคุณลักษณะใดของตัวละคร

- 1) มีความอดทนและรู้จักควบคุมอารมณ์
- 2) มีความโกรธแต่เลือกแสดงออกโดยการนิ่งเฉย
- 3) มีความเข้าใจผู้อื่นและสามารถให้อภัยได้โดยเร็ว
- 4) มีความโอบอ้อมอารีไม่ถือสาแม้ผู้อื่นทำร้าย

คำตอบ : 1) มีความอดทนและรู้จักควบคุมอารมณ์

จากตัวอย่างแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกข้างต้น คำถามถามถึง “คุณลักษณะของตัวละคร” ซึ่งในการหาคำตอบ ผู้อ่านจะต้องตีความจากเหตุการณ์และการกระทำของตัวละคร ว่าในสถานการณ์ข้างต้น ตัวละครมีอารมณ์หรือความรู้สึกภายในอย่างไร และมีการแสดงออก หรือตอบสนองอย่างไร ซึ่งคุณลักษณะของตัวละครไม่ใช่ข้อมูลที่ผู้เขียนระบุไว้อย่างชัดเจน ผู้อ่านต้องตีความจากสถานการณ์ที่ “เพื่อนสนิทบ่นหน้า” แม้ว่าตัวละคร “ไม่พูดอะไร” แต่มีการกระทำคือ “เขียนข้อความลงบนทราย” แสดงว่าตัวละครนั้นรู้สึกบางอย่างแต่เลือกที่จะไม่ตอบโต้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะของตัวละคร ในที่นี้คือคุณลักษณะ ข้อ 1) คือ มีความอดทน และรู้จักควบคุมอารมณ์ ซึ่งผู้อ่านสามารถใช้ข้อมูลสถานการณ์และการแสดงออกของตัวละครมาหาสิ่งที่แฝงอยู่ในบทอ่านและตีความคำตอบออกมาได้ในที่สุด

ตัวอย่างที่ 6

ไม่เห็นโรงศพไม่หลั่งน้ำตา

สำนวน “ไม่เห็นโรงศพไม่หลั่งน้ำตา” เป็นสำนวนหมายถึง ถ้าอันตรายยังไม่มาถึงตัว ก็จะไม่เห็นความสำคัญหรือตระหนักถึง แต่ในปัจจุบันนี้อันตรายมาถึงแล้ว

สำนวน “ไม่เห็นโรงศพไม่หลั่งน้ำตา” ในขณะนี้เราจะใช้ได้ผลกับพลโลกบางส่วนที่เป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ใช้ไม่ได้กับมนุษย์ส่วนใหญ่ที่ยึดภาคิตไทยโดยไม่รู้ตัวว่า “ชั่วช้าขี้ ตีข้างสงฆ์”

ก็ดูเอาเถะ นักวิทยาศาสตร์ต่างดาหน้ากันออกมาตะโกนบอก “โลกกำลังอยู่ในอันตราย ไกลจะแตกดับสูญสลายเพราะการทำให้ลายที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์” ผู้คนส่วนใหญ่ก็ได้แต่ฟังเข้าหูซ้ายทะลุหูขวา หาได้มีใครลุกขึ้นมาปกป้องโลกไม่ เคยเหยียบย่ำธรรมชาติมาอย่างไร ก็ยังทำร้ายต่อไปอย่างไม่คิดหน้าคิดหลัง

ในที่สุด..โลกก็โหวโรงศพให้เห็นเป็นตัวอย่าง เกิดภัยธรรมชาติถล่มทั่วทุกแห่งหน ฝูงสัตว์ถูกสังเวชีวิตเป็นจำนวนมากครั้งแล้วครั้งเล่าเพื่อให้รู้ว่าธรรมชาติกำลังเอาจริง ไม่ว่านกเรือนหมื่นเรือนแสนที่ตกจากฟ้าลงมาตายพร้อมกันราวกับนินด หรือฝูงปลาที่นอนตายเป็นภูเขาเลาการิมหาดอย่างสันทางเลือก

เห็นอย่างนี้แล้ว ผู้คนก็แค่ตกใจแป๊บเดียวขณะที่ข่าวกำลังติดพัน จากนั้นก็ลืมโศกนาฏกรรมดังกล่าวในทันทีทันใด เพราะต่างคนต่างขยั่นอธิบายกับตนเองว่า “ภัยพิบัติดังกล่าวยังห่างไกลที่จะเกิดกับตน” แม้ธรรมชาติจะเตือนซ้ำย้ำเหตุการณ์ก่อนข้างถี่ แต่ผู้คนก็ยังต่อต้านอ้างสารพัดว่า “เรื่องร้ายแรงดังกล่าวเป็นเพียงเหตุบังเอิญ” ล่าสุดที่หาดเรดอนโด ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้เกิดเหตุฝูงปลาชาร์ดินนับหลาย ๆ ล้านตัว พร้อมใจกันลอยน้ำตายบริเวณหน้าชายหาดโดยไม่ทราบสาเหตุ ซากปลาตายลอยทับถมกันเป็นชั้นหนาประมาณ 1.5 ฟุต ผลของการตรวจพิสูจน์โดยผู้เชี่ยวชาญระบุว่า ปลาตายเพราะน้ำทะเลในหาดเรดอนโดไม่มีออกซิเจนเพียงพอ

วันนี้ธรรมชาติส่งโลงศพมาให้มนุษย์ได้เห็นชัด ๆ อีกครั้ง ปรากฏว่าคนในโลกนี้ส่วนใหญ่ก็ยังรู้สึกเฉย ๆ ราวกับทุกคนต่างยึดคติ “เห็นโลงศพยังไม่กลัวตาย เห็นอันตรายยังเชื่อว่าเทวดาล้อเล่น”

ในอนาคตหากคนในเมืองเอ็กซ์หรือเมืองวายต้องล้มตายพร้อมกันหนึ่งล้านคนโดยไม่ทราบสาเหตุ ถึงตอนนั้นอยากรู้นัก คนในโลกนี้ส่วนใหญ่จะยึดคติ “เห็นโลงศพรู้จักกลัวตาย” หรือ ยึดคติ “เห็นโลงศพยังไม่กลัวตาย เห็นอันตรายยังเชื่อว่าเทวดาล้อเล่น” กันแน่

ตัดตอนและดัดแปลงจาก : กมลศักดิ์ ตั้งธรรมนิยม. “ไม่เห็นโลงศพ ไม่หลั่งน้ำตา.” หนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับศุกร์ที่ 11 มีนาคม 2554.

จากตัวอย่างเรื่อง “ไม่เห็นโลงศพไม่หลั่งน้ำตา” เป็นบทอ่านประเภทการแสดงทรรศนะ (Argumentative) ผู้เขียนแสดงความไม่เห็นด้วยกับท่าทีของผู้คนที่ไม่ใส่ใจภัยธรรมชาติ ทั้งยังใช้คำพูดเหน็บแนมและประชดประชัน เช่น “เห็นโลงศพยังไม่กลัวตาย” โดยมีการยกเหตุการณ์ภัยธรรมชาติ เช่น นกตกฟ้า ปลาซาร์ดีนตาย เพื่อสนับสนุนแนวคิดที่ว่า “โลกกำลังส่งสัญญาณเตือนมนุษย์” แต่ผู้คนกลับเพิกเฉย

เมื่อพิจารณาด้านการใช้ภาษาจะพบว่า บทอ่านนี้มีการใช้ภาษาหลากหลายรูปแบบเพื่อถ่ายทอดความห่วงใยของผู้เขียนที่มีต่อสภาพสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมของมนุษย์ที่เพิกเฉยต่อภัยธรรมชาติ ภาษาที่ใช้แฝงด้วยอารมณ์ เหน็บแนม และมีการใช้ภาษาที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบอย่างชัดเจน

ในด้านแวดวงศัพท์ ผู้เขียนเลือกใช้คำหลากหลายระดับ ทั้งคำสามัญทั่วไป สำนวนไทย และคำศัพท์ทางวิชาการ เช่น คำว่า “นักวิทยาศาสตร์” “ออกซิเจน” “โลงศพ” “เทวดาล้อเล่น” ผสมกับคำพูดประชดประชัน เช่น “ทำร้ายต่อไปอย่างไม่คิดหน้าคิดหลัง” หรือ “เห็นอันตรายยังเชื่อว่าเทวดาล้อเล่น” การเลือกใช้คำที่แสดงภาพพจน์ร่วมกับคำในแวดวงวิทยาศาสตร์ทำให้บทความนี้มีทั้งความหนักแน่นทางเนื้อหาและอารมณ์ทางภาษา

โครงสร้างความคิดในบทความมีความเป็นระบบ โดยผู้เขียนเริ่มต้นด้วยการอธิบายสำนวน “ไม่เห็นโลงศพไม่หลั่งน้ำตา” จากนั้นจึงขยายความโดยยกตัวอย่างภัยธรรมชาติหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น เหตุการณ์ฝูงปลาซาร์ดีนตายที่หาดเรดอนโด เพื่อยืนยันว่าธรรมชาติกำลังส่งสัญญาณเตือนมนุษย์อย่างชัดเจน ต่อจากนั้นผู้เขียนวิจารณ์พฤติกรรมของมนุษย์ที่เพิกเฉยแม้เห็นภัยอยู่ตรงหน้า และปิดท้ายด้วยคำถามที่กระตุ้นให้ผู้อ่านตั้งคำถามกับตัวเองในประเด็นดังกล่าว การเรียงลำดับความคิดในลักษณะนี้ช่วยเสริมพลังในการโน้มน้าวให้ผู้อ่านตระหนักและคล้อยตามสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอ

ในด้านโครงสร้างประโยค บทความนี้มีการใช้ประโยคหลากหลายแบบ ทั้งประโยคสันที่เน้นอารมณ์และความรู้สึก เช่น “โลกกำลังอยู่ในอันตราย” และประโยคยาวที่มีความซับซ้อนเชิงไวยากรณ์ เช่น “แม้ธรรมชาติจะเตือนซ้ำซ้ำเหตุการณ์ค่อนข้างถี่ แต่ผู้คนก็ยังต่อต้าน...” นอกจากนี้ยังมีการใช้คำเชื่อมแสดงเหตุ

และผล หรือแสดงเนื้อความขัดแย้ง เช่น“เพราะ” “แต่” ตลอดจนประโยคเชิงอุทานหรือคำถามปลายเปิด ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านคิดต่อ เช่น “อยากรู้จัก...จะยึดคติแบบไหนกันแน่” การใช้ภาษาลักษณะนี้ทำให้บทความมีพลังในการสื่อสาร ทั้งในเชิงเนื้อหาและอารมณ์

เมื่อเลือกบทอ่านที่ตรงตามวัตถุประสงค์ได้แล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการสร้างคำถาม-ชุดตัวเลือกเพื่อใช้วัดความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน อย่างที่ได้กล่าวไปแล้วใน**คู่มืออบรมการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน: ความรู้เรื่องการอ่านและภาษา** ว่าผู้สร้างเครื่องมือสามารถสร้างแบบฝึกได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นคำถามแบบจับคู่ แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบตอบสั้น แบบปรนัย ฯลฯ

ต่อไปนี้เป็นแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกจากบทอ่านเรื่อง “ไม่เห็นโรงศพไม่หลั่งน้ำตา”

ข้อ 1

คำถาม : จากข้อความ “ในที่สุด..โลกก็โศกโศกให้เห็นเป็นตัวอย่าง...” และ “วันนี้ธรรมชาติส่งโรงศพมาให้มนุษย์เห็นชัด ๆ อีกครั้ง ” ผู้เขียนใช้คำว่า “โรงศพ” หมายถึงข้อใด

- 1) การล้มตายของสัตว์จำนวนมาก
- 2) ภัยธรรมชาติหลากหลายรูปแบบ
- 3) ภาวะขาดแคลนอาหารของสิ่งมีชีวิต
- 4) ปัญหาสารพิษปนเปื้อนแหล่งน้ำและอาหาร

คำตอบ : 2) ภัยธรรมชาติหลากหลายรูปแบบ

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการวัดความสามารถด้านการอ่านตีความ เนื่องจากผู้อ่านต้องเข้าใจความหมายแฝงของคำว่า “โรงศพ” ที่ผู้เขียนใช้ซึ่งในที่นี้ปรากฏอยู่ในข้อความที่ยกมาถาม โดยในการหาคำตอบนั้นผู้อ่านจะต้องพยายามเชื่อมโยงความหมาย “โรงศพ” ในสำนวนไป “ไม่เห็นโรงศพไม่หลั่งน้ำตา” ที่มีความหมายแฝงที่สื่อถึง “ความไม่ตระหนักจนกว่าจะสาย” เทียบกับสถานการณ์ในบทความคือสถานการณ์ที่มนุษย์เพิกเฉยต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมอันก่อให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นภัยพิบัติที่รุนแรง ดังนั้น เมื่อค้นหาจากความหมายในบริบทแวดล้อม อาจตีความคำว่า “โรงศพ” ในคำถามนี้ ว่าน่าจะหมายถึง 4) ภัยธรรมชาติหลากหลายรูปแบบ

ข้อ 2

คำถาม : ผู้เขียนใช้คำว่า “พลโลก” กับ “มนุษย์” ในความหมายแตกต่างกันอย่างไร

- 1) พลโลกคือคนบางกลุ่มที่รู้หน้าที่ของตน แต่มนุษย์คือคนส่วนใหญ่ที่ยังมองว่าไม่ใช่ปัญหาใหญ่
- 2) พลโลกคือคนบางกลุ่มที่มีสถานะเป็นผู้รับผิดชอบแต่มนุษย์คือคนส่วนใหญ่ที่ยังมองว่าไม่ใช่ปัญหาใหญ่
- 3) พลโลกคือคนบางกลุ่มที่รู้หน้าที่ของตน แต่มนุษย์คือคนส่วนใหญ่ที่ยังเพิกเฉยต่อหน้าที่ที่มีต่อโลก
- 4) พลโลกคือคนบางกลุ่มที่มีสถานะเป็นผู้รับผิดชอบสิ่งแวดล้อมโดยตรงแต่มนุษย์คือคนส่วนใหญ่ที่ยังเพิกเฉยต่อหน้าที่ที่มีต่อโลก

คำตอบ : 3) พลโลกคือคนบางกลุ่มที่รู้หน้าที่ของตน แต่มนุษย์คือคนส่วนใหญ่ที่ยังเพิกเฉยต่อหน้าที่ที่มีต่อโลก

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการวัดความสามารถด้านการอ่านตีความ ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจความหมายโดยนัยของย่อหน้าที่สองที่ว่า “สำนวน ‘ไม่เห็นโลงศพไม่หลั่งน้ำตา’ ในขณะนี้ น่าจะใช้ได้ผลกับ พลโลก บางส่วนที่เป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ใช้ไม่ได้กับ มนุษย์ ส่วนใหญ่ที่ยึดภษิตไทยโดยไม่รู้ตัวว่า ‘ชั่วช่างชี ดีช่างสงฆ์’” โดยในย่อหน้านี้ ผู้เขียนมีการเลือกใช้คำสองคำที่ต่างกัน ได้แก่ คำว่า พลโลก กับ มนุษย์ เพื่อสื่อความหมายในทำนองเดียวกันคือหมายถึงผู้คน โดยใช้คำว่า พลโลก เรียกคนบางกลุ่มที่ใส่ใจปัญหาสิ่งแวดล้อม และใช้คำว่า มนุษย์ หมายถึงคนส่วนใหญ่ที่ยังเพิกเฉยต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยในการตีความเจตนาของผู้เขียนที่เลือกใช้คำต่างกันนี้ ผู้อ่านอาจต้องอาศัยความรู้นอกตัวบท คือ ความหมายของคำที่มีโครงสร้างคล้ายกับคำว่า พลโลก ซึ่งคือคำว่า พลเมือง ที่หมายถึงบุคคลที่มีสิทธิและหน้าที่ในประเทศ ในการตีความการเลือกใช้คำนี้ หนึ่ง เมื่อเชื่อมโยงได้แล้วผู้อ่านก็อาจเข้าใจได้ว่าผู้เขียนมีเจตนาใช้คำว่า พลโลก กับ มนุษย์ เพื่อแฝงนัยของความหมายการรู้จักสิทธิและหน้าที่ที่มนุษย์มีต่อโลก ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากตัวเลือกทั้ง 4 ข้อ จะเห็นว่าตัวเลือก 3) เป็นคำตอบของคำถามที่ว่า ผู้เขียนใช้คำว่า “พลโลก” กับ “มนุษย์” ในความหมายแตกต่างกันอย่างไร โดยพลโลกคือคนบางกลุ่มที่รู้หน้าที่ของตน แต่มนุษย์คือคนส่วนใหญ่ที่ยังเพิกเฉยต่อหน้าที่ที่มีต่อโลก

ข้อ 3

คำถาม : ผู้เขียนมีน้ำเสียงอย่างไรเมื่อกล่าวว่า “...ต่างคนต่างขยันอธิบายกับตนเองว่า ‘ภัยพิบัติดังกล่าวยังห่างไกลที่จะเกิดกับตน’”

- 1) ตำหนิ
- 2) สลดใจ
- 3) เปื้อหน่าย
- 4) ประชดประชัน

คำตอบ : 4) ประชดประชัน

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการวัดความสามารถด้านการอ่านตีความ เพราะผู้ตอบต้องเข้าใจเจตนาแฝงและน้ำเสียงของผู้เขียน ซึ่งไม่ได้ระบุตรง ๆ ในข้อความ แต่ต้องวิเคราะห์จากการใช้ถ้อยคำและบริบทประกอบ

คำถามถามถึง “น้ำเสียง” ของผู้เขียน ซึ่งไม่ได้บอกไว้โดยตรงในบทอ่าน แต่ต้องอาศัยการตีความจากถ้อยคำและบริบทรอบข้าง การที่ผู้เขียนถึงการที่ผู้คนขยันอธิบายกับตนเองนั้น แม้จะปรากฏคำว่าขยันซึ่งมีความหมายเชิงบวก แต่เมื่อปรากฏร่วมกับบริบทคือ เป็นความขยันอธิบายกับตนเองว่าภัยพิบัติยังห่างไกลกับตน ผู้อ่านก็อาจรู้ได้ว่าแท้จริงแล้วผู้เขียนไม่ได้ชื่นชม แต่ใช้คำว่า “ขยัน” ในเชิงประชดประชันว่า ทุกคนตั้งใจหาข้ออ้างเพื่อไม่ต้องรับผิดชอบหรือใส่ใจกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กำลังเกิดขึ้น แม้ผู้เขียนไม่ได้ใช้คำว่า “ประชดประชัน” โดยตรง แต่ข้อความนี้ในบริบทของการเพิกเฉยต่อภัยธรรมชาติ ทำให้ผู้อ่านตีความเจตนาของผู้เขียนได้ว่า ผู้เขียนมีเจตนาเหน็บแนมหรือประชดประชันพฤติกรรมเหล่านั้น

ข้อ 4

คำถาม : ข้อใดคือวัตถุประสงค์ของผู้เขียน

- 1) วิพากษ์วิจารณ์การกระทำของมนุษย์ที่บ่อนทำลายธรรมชาติ
- 2) ตำหนิผู้คนส่วนใหญ่ที่ยังมีพฤติกรรมเพิกเฉยต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม
- 3) ให้ข้อมูลสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันที่ย่ำแย่ลงอย่างต่อเนื่อง
- 4) อธิบายผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหากปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ได้รับการแก้ไข

คำตอบ : 2) ตำหนิผู้คนส่วนใหญ่ที่ยังมีพฤติกรรมเพิกเฉยต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม

คำถามนี้เป็นการวัดความสามารถด้านการอ่านตีความ เพราะต้องอาศัยการเข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้เขียนจากทั้งเนื้อเรื่อง น้ำเสียง และลักษณะการนำเสนอ

คำถามถามถึง “วัตถุประสงค์ของผู้เขียน” ซึ่งไม่ได้ระบุไว้โดยตรงในข้อความ ผู้อ่านต้องตีความจากแนวคิดหลักและเจตนาของผู้เขียน ผู้เขียนไม่ได้บอกตรง ๆ ว่าต้องการตำหนิ เพราะไม่มีประโยคใดในบทความที่กล่าวว่า “บทนี้เขียนขึ้นเพื่อตำหนิ...” แต่ผู้อ่านต้อง วิเคราะห์ภาพรวม และสรุปว่า ผู้เขียนต้องการตำหนิผู้คนส่วนใหญ่ที่ยังมีพฤติกรรมเพิกเฉยต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม

จากตัวอย่างบทอ่านและคำถาม-ชุดตัวเลือกสำหรับใช้พัฒนาสมรรถภาพการอ่านตีความข้างต้น จะเห็นว่าทั้งตัวอย่างที่ 5 และตัวอย่างที่ 6 นั้นเป็นบทอ่านที่มีลักษณะความหมายไม่ตรงตัว ผู้อ่านจะต้องพิจารณาสารของผู้เขียนที่แฝงอยู่ในบทอ่าน ต้องทำความเข้าใจความหมายโดยนัยที่ไม่ได้สื่อความตรงตามรูปอักษรโดยอาศัยการพิจารณาจากรูปภาษาและกลวิธีทางภาษาที่ใช้

โดยตัวอย่างที่ 5 เรื่อง “เพื่อน” บทอ่านกล่าวถึงคนสองคนเป็นเพื่อนสนิทกันเดินทางผ่านทะเลทราย มีเหตุการณ์ทะเลาะกันและช่วยเหลือกัน และมีการเขียนข้อความบนพื้นทรายและบนหิน แต่สิ่งที่บทอ่านต้องการนำเสนอผู้อ่านจะต้องตีความจากเหตุการณ์ ข้อความ และวัสดุสิ่งที่ตัวละครเลือกเขียนข้อความลงไปอีกชั้นหนึ่ง ส่วนตัวอย่างที่ 6 เรื่อง “ไม่เห็นโลงศพไม่หลั่งน้ำตา” ก็มีลักษณะเป็นบทอ่านที่มีรูปภาษาและกลวิธีทางภาษาที่ใช้สำนวนและต้องอาศัยการตีความความหมายแฝงจากรูปภาษาจึงจะเข้าใจสารที่บทอ่านต้องการสื่อได้ สำหรับคำถาม-ชุดตัวเลือกท้ายบทอ่านแต่ละเรื่องก็เหมาะสมกับการสอนอ่านตีความ เพราะเป็นคำถามที่ต้องอาศัยความเข้าใจความหมายแฝงของข้อมูลในบทอ่านมาตอบทั้งความหมายแฝงที่เป็นคำศัพท์หรือข้อความ อีกทั้งยังต้องตีความเจตนาและน้ำเสียงของผู้เขียนอีกด้วย อย่างไรก็ตาม จากตัวอย่างบทอ่านสามารถตั้งคำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านได้มากกว่าตัวอย่างที่แสดงให้เห็นในข้างต้น

4. เครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านระดับกลาง : อ่านอย่างมีวิจารณญาณ

การวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนอกจากจะจำแนกความสามารถที่วัดออกเป็น การแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น การประเมินความสมเหตุสมผล การประเมินความน่าเชื่อถือ และการนำ สาระของบทอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว ยังสามารถแบ่งระดับความยากง่ายออกเป็นระดับต้น ระดับกลาง ระดับสูง เพื่อให้ผู้สอนสามารถเลือกเครื่องมือไปใช้ได้สอดคล้องและตรงกับระดับความสามารถของนักเรียน มากที่สุด อีกทั้งยังมีประโยชน์ในแง่การกระตุ้นพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนให้ขึ้นไปในระดับ ที่สูงขึ้นได้อีกด้วย

การแบ่งระดับความสามารถเพื่อวัดทักษะด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในระดับกลาง จะมุ่งเน้น การแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากข้อความที่ไม่ปรากฏค่าบ่งชี้อย่างชัดเจน การประเมินความสมเหตุสมผล และความน่าเชื่อถือของบทอ่าน ตลอดจนการนำสาระความรู้จากบทอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงการแบ่งระดับความสามารถเพื่อวัดทักษะด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ : จำแนกตามระดับ

ความสามารถที่วัด	นิยาม	ระดับต้น	ระดับกลาง	ระดับสูง
1. แยกข้อเท็จจริงและ ข้อคิดเห็นของบทอ่าน	สามารถแยกข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็นของบทอ่านประเภท ต่าง ๆ ได้ ข้อเท็จจริง หมายถึง ข้อความ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ ที่เป็นอยู่ตาม จริงในช่วงเวลานั้น ๆ ซึ่งอาจเปลี่ยนไป เมื่อเวลาเปลี่ยนไป ข้อคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็น จินตนาการ เรื่องสมมติ ความรู้สึกของ บุคคล รวมทั้งทฤษฎีอันเป็นพื้นฐาน ของความรู้ทางวิชาการที่บุคคลตั้งขึ้น	แยกข้อความที่เป็นข้อเท็จจริงและ ข้อคิดเห็น หากเป็นข้อคิดเห็นจะมี คำบ่งชี้ (เช่น คำช่วยกริยา เช่น อาจ อาจจะ น่าจะ เชื่อว่า เห็นว่า ควร มักจะ ต้อง ฯลฯ) ให้รู้ได้อย่างชัดเจน	แยกข้อความที่เป็นข้อเท็จจริงและ ข้อคิดเห็นที่ไม่ปรากฏคำบ่งชี้อย่าง ชัดเจน แต่ต้องอาศัยถ้อยคำสำนวน ที่แสดงอารมณ์ความรู้สึก การ แนะนำ การเปรียบเทียบ และอื่น ๆ ใช้ในการช่วยแยกแยะให้รู้ได้ว่า อะไรเป็นข้อเท็จจริง อะไรเป็น ข้อคิดเห็น	แยกข้อความหรือย่อหน้าที่ เป็น ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นในบทอ่าน ขนาดยาวและใช้กลวิธีทางภาษา เช่น การใช้ประโยคที่ซับซ้อน
2. ประเมินความ สมเหตุสมผลของบท อ่าน	สามารถพิจารณาหาข้อความที่เป็น ข้ออ้างและข้อสรุป แล้วสามารถบอก ความสัมพันธ์ของข้อความได้ว่า <u>สมเหตุสมผลหรือไม่</u>	ระดับต้นยังไม่มีมีการประเมินความ สมเหตุสมผลของบทอ่าน เนื่องจากเป็น ความสามารถที่กระทรวงศึกษาธิการไม่ได้ กำหนดให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ตอนปลายเรียน	สามารถระบุข้อสรุปของบทอ่านได้ และสามารถบอกได้ว่าอะไรเป็น ข้ออ้างที่ผู้เขียนใช้เป็นข้อสนับสนุน ของข้อสรุปนั้น	สามารถจำแนกข้ออ้างและข้อสรุปของ บทอ่าน และสามารถพิจารณาความ สอดคล้องของข้ออ้างและข้อสรุปของ บทอ่านได้ว่ามีความสอดคล้องกันอย่างไร สมเหตุสมผลหรือไม่

ความสามารถที่วัด	นิยาม	ระดับต้น	ระดับกลาง	ระดับสูง
3. ประเมินความน่าเชื่อถือของบทอ่าน	สามารถวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของบทอ่าน แล้วให้เหตุผลได้ว่าเหตุใดบทอ่านนั้นจึงน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือ	ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อความโฆษณาประชาสัมพันธ์สั้น ๆ โดยพิจารณาจากการใช้ถ้อยคำสำนวนได้	ประเมินความน่าเชื่อถือของบทอ่าน แล้วให้เหตุผลจากข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในบทอ่านมาประกอบความคิดเห็นของตนได้	ประเมินความน่าเชื่อถือของบทอ่านที่มากกว่าหนึ่งแหล่ง (ทั้งบทอ่านที่ไปในทำนองเดียวกันและบทอ่านที่เขียนในทำนองโต้แย้งกัน) แล้วให้เหตุผลจากข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในบทอ่านมาประกอบความคิดเห็นของตนได้
4. นำสาระของบทอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวัน	สามารถพิจารณาและนำสาระความรู้ที่ได้จากการอ่านมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือแก่สังคมส่วนรวม	สามารถเชื่อมโยงสาระความรู้ที่ได้จากบทอ่านกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้	สามารถประยุกต์สาระความรู้ในบทอ่านมาประกอบการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้	สามารถประยุกต์สาระความรู้ในบทอ่านหลายแหล่งมาประกอบการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้

จากตารางแสดงการแบ่งระดับความสามารถเพื่อวัดทักษะด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ : จำแนกตามระดับข้างต้น การจะสร้างเครื่องมือพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ : ระดับกลางได้นั้น ผู้สร้างเครื่องมือจะต้องพิจารณาเลือกประเภทของบทอ่านที่เหมาะสมกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อน

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการพิจารณาสิ่งที่อ่านอย่างละเอียดเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ความหมาย ข้อสมมติฐาน เหตุผล และกลวิธีในการนำเสนอของผู้เขียน รวมทั้งค้นหาประเด็นโต้แย้งและเหตุผลทั้งในลักษณะที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนและไม่ชัดเจน เพื่อประเมินสิ่งที่อ่านและตัดสินใจว่าสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอมีเหตุผลน่าเชื่อถือหรือไม่

บทอ่านที่เหมาะสมในการนำมาใช้วัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีหลายประเภทด้วยกัน บทอ่านประเภทแสดงทรรศนะ (Argumentative) บทอ่านประเภทการประเมินคุณค่า (Evaluative) บทอ่านให้ข้อมูล (Informative) หรือการบรรยาย (Descriptive) เหมาะในการนำมาประเมินการแยกข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น การระบุข้ออ้างข้อสรุป และประเมินความสมเหตุสมผลแลความน่าเชื่อถือของข้อมูล ส่วน บทอ่านประเภทการเล่าเรื่อง (Narrative) ซึ่งมีการกล่าวถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้น เหมาะสำหรับใช้ประเมินความสมเหตุสมผลของเรื่อง หรือการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

เมื่อเลือกประเภทบทอ่านที่เหมาะสมกับความสามารถที่ต้องการวัดได้แล้ว ในลำดับต่อมาผู้สร้างเครื่องมือจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ว่าเหมาะสมที่จะใช้วัดความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระดับกลางหรือไม่ เพราะบทอ่านประเภทเดียวกันก็อาจมีความยากง่ายแตกต่างกันได้ โดยในการประเมินความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระดับกลาง เราอาจประเมินความสมเหตุสมผล ย่อย ๆ เช่น การแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น การระบุข้อสรุปจากบทอ่านและระบุข้ออ้างที่สนับสนุนข้อสรุปนั้น การประเมินความน่าเชื่อถือของบทอ่านได้ และการให้เหตุผลประกอบความคิดเห็น นอกจากนี้ ยังมีการประเมินความสามารถประยุกต์สาระความรู้ในบทอ่านมาประกอบการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

ลองพิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7

แพ้นมวัวหรือย่อยแล็กโทสบกพร่อง...ความเข้าใจผิดที่ไม่ควรมองข้าม

แม้ “นมแม่” จะเป็นอาหารที่ดีที่สุดสำหรับทารกในช่วง 6 เดือนแรก แต่ในความเป็นจริง เด็กจำนวนไม่น้อยจำเป็นต้องได้รับนมวัวเสริมหรือบริโภคนมวัวเมื่อโตขึ้น เนื่องจากนมวัวเป็นแหล่งโปรตีน แคลเซียม และสารอาหารที่จำเป็นต่อการเติบโต อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนอยู่ไม่น้อยคือ การแยกแยะระหว่างโรคแพ้โปรตีนนมวัวกับภาวะย่อยแล็กโทสบกพร่อง ซึ่งแม้จะมีอาการคล้ายกัน แต่สาเหตุและการรักษากลับแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

ข้าพเจ้าเห็นว่า ความเข้าใจผิดนี้ส่งผลให้ผู้ปกครองบางรายหลีกเลี่ยงนมวัวโดยไม่จำเป็น หรือใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจทำให้เด็กเสียโอกาสในการได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอ ข้อมูลทางการแพทย์ชี้ชัดว่า การย่อยแล็กโทสบกพร่องเป็นเพียงปฏิกิริยาไม่พึงประสงค์ของร่างกายต่อ “น้ำตาลแล็กโทส” ไม่ใช่การแพ้ ดังนั้นผู้ที่มีอาการท้องอืด ปวดท้อง หรือถ่ายเหลวหลังดื่มนม ไม่จำเป็นต้องหยุดดื่มนมวัวโดยสิ้นเชิง หากแต่สามารถเลือกนมสูตรที่ลดหรือตัดแล็กโทสออกแทนได้

ในทางตรงกันข้าม โรคแพ้โปรตีนนมวัว คืออาการที่ระบบภูมิคุ้มกันตอบสนองผิดปกติต่อโปรตีนในนมวัว ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์ อาการแพ้มียุทธศาสตร์หลาย ตั้งแต่ผื่นลมพิษไปจนถึงภาวะช็อก (anaphylaxis) ซึ่งอันตรายถึงชีวิต

จึงเห็นได้ชัดว่า การเหมารวมว่า “แพ้นม” เป็นคำตอบของทุกอาการที่เกิดหลังดื่มนม เป็นสิ่งที่อันตรายและไม่ควรละเลย การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้ปกครองและประชาชนเลือกวิถีดูแลสุขภาพที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายของตนเองหรือบุตรหลาน และไม่พลาดโอกาสในการได้รับโภชนาการที่ดี

กล่าวโดยสรุป เราควรส่งเสริมความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับ “ภาวะย่อยแล็กโทสบกพร่อง” และ “โรคแพ้โปรตีนนมวัว” เพราะแม้จะดูคล้ายกันในสายตาคนทั่วไป แต่ผลกระทบต่อสุขภาพ และแนวทางการดูแลรักษากลับแตกต่างกันอย่างมาก

ดัดแปลงจาก <https://www.phyathai.com/th/article/3089->

ไขข้อข้องใจ_โรคแพ้?srsltid=AfmBOOpJSjiwv3U4soRbP1mSTF1746xAw5CsJPs_Y2NxBqxcZQ-ex3H สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2568

จากตัวอย่างเรื่อง “แพ้นมวัวหรือย่อยแล็กโทสบกพร่อง...ความเข้าใจผิดที่ไม่ควรมองข้าม” เป็นบทอ่านประเภทให้ข้อมูล (Informative) ผู้เขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับนมวัวและข้อมูลเรื่องสุขภาพเรื่องโรคแพ้นมวัว และภาวะการย่อยแล็กโทสบกพร่อง โดยผู้เขียนมีการแทรกการแสดงความเห็น เช่น เห็นว่าเป็นเรื่องไม่ควรมองข้าม และให้เหตุผลสนับสนุนตลอดบทอ่าน มีการอธิบายและโน้มน้าวผู้อ่านโดยใช้ข้อมูลทางการแพทย์มาเสริมข้อคิดเห็น และพยายามชักจูงให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของการแยกแยะอาการผิดปกติทั้งสองอย่างถูกต้อง มีโครงสร้างเชิงอภิปราย เริ่มด้วยการเกริ่นปัญหา จากนั้นเป็นการแสดงจุดยืนของผู้เขียน อีกทั้งยังเสริมด้วยเหตุผลและหลักฐานทางวิชาการ และข้อเสนอแนะเพื่อย้ำจุดยืนของตนเอง

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ จะเห็นว่า ในด้านแวดวงคำศัพท์มีการใช้คำเฉพาะทางในวงการแพทย์และโภชนาการ เช่น “โปรตีนนมวัว” “แล็กโทส” “ภาวะช็อก” ประกอบกับการเลือกใช้คำศัพท์ที่เข้าใจง่าย ควบคู่ไปกับคำวิชาการ ทำให้ผู้อ่านทั่วไปสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้โดยไม่รู้สึกรู้สว่าเป็นภาษาที่ซับซ้อนจนเกินไป จึงเหมาะกับนักเรียนที่มีความสามารถด้านการอ่านในระดับกลาง

ในด้านการเรียงลำดับความคิด ผู้เขียนเริ่มต้นจากให้ข้อมูลเรื่องที่กำลังเป็นที่สนใจและผู้เขียนคิดว่าเป็นปัญหา (ความเข้าใจผิดเรื่องการแพ้ลม) จากนั้นจึงแสดงความคิดเห็น พร้อมให้เหตุผลและข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนแต่ละประเด็น และสรุปความพร้อมเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา การจัดวางประเด็นเป็นขั้นตอนเช่นนี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและติดตามเนื้อหาได้อย่างเป็นระบบ

ในด้านโครงสร้างประโยค มีการใช้ประโยคซ้อนที่มีความซับซ้อนทางไวยากรณ์ กล่าวคือ การใช้อนุประโยคอธิบายเพิ่มเติมและการเชื่อมโยงความคิดหลายระดับในประโยคเดียว เช่นข้อความที่กล่าวว่า “ในทางตรงกันข้าม โรคแพ้โปรตีนนมวัว คืออาการที่ระบบภูมิคุ้มกันตอบสนองผิดปกติต่อโปรตีนในนมวัว ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์ อาการแพ้มีหลากหลาย ตั้งแต่ผื่นลมพิษไปจนถึงภาวะช็อก (anaphylaxis) ซึ่งอันตรายถึงชีวิต” ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของบทความเชิงวิชาการ นอกจากนี้ ผู้เขียนยังเลือกใช้ถ้อยคำที่แสดงให้เห็นน้ำเสียงของผู้เขียน

เมื่อเลือกบทอ่านที่ตรงตามวัตถุประสงค์ได้แล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการสร้างคำถาม-ชุดตัวเลือกเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน: **ความรู้เรื่องการอ่านและภาษา** ว่าผู้สร้างเครื่องมือสามารถสร้างแบบฝึกได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นคำถามแบบจับคู่ แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบตอบสั้น แบบปรนัย ฯลฯ

ต่อไปนี้เป็นแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกจากบทอ่านเรื่อง “แพ้นมวัวหรือย่อยแล็กโทสบกพร่อง...ความเข้าใจผิดที่ไม่ควรมองข้าม”

ข้อ 1

คำถาม : ข้อใดคือข้อคิดเห็น

- 1) โรคแพ้โปรตีนนมวัว คืออาการที่ระบบภูมิคุ้มกันตอบสนองผิดปกติต่อโปรตีนในนมวัว
- 2) ผู้ที่เป็นโรคแพ้โปรตีนนมวัวมีอาการตั้งแต่ผื่นลมพิษไปจนถึงภาวะช็อกซึ่งอันตรายถึงชีวิต
- 3) ภาวะย่อยแล็กโทสบกพร่องไม่ใช่การแพ้ แต่เป็นปฏิกิริยาไม่พึงประสงค์ต่อแล็กโทส
- 4) ผู้ที่มีอาการท้องอืด ปวดท้อง หรือถ่ายเหลวหลังดื่มนม ไม่จำเป็นต้องหยุดดื่มนมวัวโดยสิ้นเชิง

คำตอบ : 4) ผู้ที่มีอาการท้องอืด ปวดท้อง หรือถ่ายเหลวหลังดื่มนม ไม่จำเป็นต้องหยุดดื่มนมวัวโดยสิ้นเชิง

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ เพราะการพิจารณาคำตอบในข้อนี้ ผู้อ่านต้องแยกข้อความที่เป็นข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นที่ไม่ปรากฏค่าบ่งชี้อย่างชัดเจน ผู้อ่านต้องอาศัยการประเมินค่าจากสิ่งที่อ่าน

คำถามถามว่า “ข้อใดคือข้อคิดเห็น” จากตัวเลือกทั้งหมดผู้อ่านต้องใช้วิจารณญาณในการแยกแยะระหว่าง “ข้อเท็จจริง” กับ “ข้อคิดเห็น” ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยทั้งความเข้าใจเนื้อหาและการประเมินเจตนาของผู้เขียน ตัวเลือกข้อ 4) ผู้ที่มีอาการท้องอืด ปวดท้อง หรือถ่ายเหลวหลังตื่นนอน ไม่จำเป็นต้องหยุดดื่มนมวัวโดยสิ้นเชิง แม้จะไม่มีคำบ่งชี้ที่แสดงว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจน แต่ผู้อ่านต้องพิจารณาและประเมินได้ว่าข้อความดังกล่าวเป็นการตัดสินจากมุมมองของผู้เขียนที่เห็นต่างจากความเชื่อเดิมว่า “ไม่จำเป็นต้องหยุดดื่มนมวัวโดยสิ้นเชิง” จึงเป็นความคิดเห็นที่เสนอแนะแนวทางปฏิบัติ ซึ่งเป็น “ข้อคิดเห็น” ไม่ใช่ “ข้อเท็จจริง” ส่วนตัวเลือกข้อ 1) โรคแพ้อินนินนมวัว คืออาการที่ระบบภูมิคุ้มกันตอบสนองผิดปกติต่อโปรตีนในนมวัว 2) ผู้ที่เป็นโรคแพ้อินนินนมวัวมีอาการตั้งแต่ผื่นลมพิษไปจนถึงภาวะช็อกซึ่งอันตรายถึงชีวิต และ 3) ภาวะย่อยแล็กโทสบกพร่องไม่ใช่การแพ้ แต่เป็นปฏิกิริยาไม่พึงประสงค์ต่อแล็กโทส เป็นข้อเท็จจริง เพราะเป็นการให้ข้อมูลในลักษณะการให้นิยาม การกล่าวถึงอาการของโรค และรายละเอียดของภาวะย่อยแล็กโทสบกพร่อง โดยไม่มีการแสดงความคิดเห็น เปรียบเทียบ คาดคะเน หรือการประเมินค่า

การตอบคำถามในข้อนี้ ผู้อ่านต้องพิจารณาลักษณะข้อความอย่างรอบคอบ ไม่ได้อาศัยเพียงการจำเนื้อหา แต่ต้องประเมินว่าแต่ละข้อความเป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็น ซึ่งเป็นหัวใจของการวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ข้อ 2

คำถาม : บุคคลใดปฏิบัติตนสอดคล้องกับบทอ่าน

- 1) หนึ่งตื่นนมแล้วมีอาการท้องเฟ้อจึงตัดสินใจเลิกตื่นนมวัวตลอดชีวิต
- 2) หน้อยตื่นนมแล้วมีผื่นขึ้นตามร่างกายเล็กน้อยจึงตื่นนมวัวต่อไป
- 3) นทตื่นนมแล้วถ่ายเหลวจึงลองเปลี่ยนเป็นนมวัวสูตรแล็กโทสฟรี
- 4) นิตตื่นนมแล้วมีอาการแพ้จึงเลือกที่จะหยุดตื่นนมวัวชั่วคราว

คำตอบ : 3) นทตื่นนมแล้วถ่ายเหลวจึงลองเปลี่ยนเป็นนมวัวสูตรแล็กโทสฟรี

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพราะการพิจารณาคำตอบในข้อนี้ ผู้อ่านต้องประมวลข้อมูลในบทอ่านเพื่อจับสาระสำคัญ และนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

คำถามถามว่า “บุคคลใดปฏิบัติตนสอดคล้องกับบทอ่าน” จากตัวเลือกทั้งหมดเป็นการสมมติสถานการณ์ ผู้อ่านต้องประมวลข้อมูลในบทอ่าน

จากตัวเลือก 1) หนึ่งตีมนมวัวแล้วมีอาการท้องเฟ้อจึงตัดสินใจเลิกตีมนมวัวตลอดชีวิต ไม่สอดคล้องกับบทอ่าน เพราะการตีมนมแล้วมีอาการท้องเฟ้อเกิดจากภาวะย่อยแล็กโทสบกพร่อง ยังสามารถตีมนมที่เป็นสูตรแล็กโทสฟรีได้ 2) หน้อยตีมนมวัวแล้วมีผื่นขึ้นตามร่างกายเล็กน้อยจึงตีมนมวัวต่อไป ไม่สอดคล้องกับบทอ่าน เพราะการมีผื่นขึ้นเป็นหนึ่งในอาการที่ชี้ให้เห็นว่าเป็นโรคแพ้โปรตีนนมวัว ซึ่งหากตีมนมวัวต่อไปอาจมีอันตรายถึงชีวิตได้ 4) นิดตีมนมวัวแล้วมีอาการแพ้จึงเลือกที่จะหยุดตีมนมวัวชั่วคราว ไม่สอดคล้องกับบทอ่าน เพราะหากมีอาการแพ้ต้องเลิกตีมนมวัวไปตลอด หากตีมจะเกิดอันตรายร้ายแรงถึงชีวิตได้ ส่วนตัวเลือกข้อ 3) นทตีมนมวัวแล้วถ่ายเหลวจึงลองเปลี่ยนเป็นนมวัวสูตรแล็กโทสฟรี สอดคล้องกับบทอ่าน เพราะบทอ่านระบุว่า “ผู้ที่มีอาการท้องอืด ปวดท้อง หรือถ่ายเหลวหลังตีมนม ไม่จำเป็นต้องหยุดตีมนมวัวโดยสิ้นเชิง หากแต่สามารถเลือกนมสูตรที่ลดหรือตัดแล็กโทสออกแทนได้”

การที่ผู้ตอบต้องวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินข้อมูลจากบทอ่าน แล้วประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จำลองดังตัวอย่างข้างต้น จึงเป็นการวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ตัวอย่างที่ 8

คิดนอกกรอบ

ณ เมืองเล็ก ๆ ในอิตาลีเมื่อนานมาแล้ว เจ้าแม่เจ้าของธุรกิจขนาดเล็กคนหนึ่งดันไปเป็นหนี้ก้อนโตในวงจรเงินกู้ยืมระบบสุทธโหดกับเจ้าหนี้ชรา จนนำความขวยมาสู่ลูกสาวของตัวเอง เจ้าหนี้ชราได้ยื่นข้อเสนอบางอย่างให้แก่เจ้าแม่ คือหากเขาได้แต่งงานกับลูกสาวเจ้าแม่ เขาจะล้างหนี้ทั้งหมดให้ แต่ในความโชคร้ายก็ยังพอมีความหวัง เพราะเจ้าหนี้ชราได้ยื่นข้อเสนอบางอย่างให้กับลูกสาวของเจ้าแม่

“ฉันมีถุงผ้า 2 ใบให้หนูเลือกนะจ๊ะ ใบหนึ่งมีก้อนกรวดสีดำ อีกใบหนึ่งมีก้อนกรวดสีขาว ถ้าหนูเลือกได้ถุงที่มีก้อนกรวดสีดำ หนูจะต้องแต่งงานกับฉัน แต่ถ้าหนูเลือกได้ถุงที่มีก้อนกรวดสีขาว หนูก็ไม่ต้องแต่งงานกับฉัน... อ้อ! แล้วฉันก็ยังใจดีนะ ทันทีที่หนูเลือกถุงผ้าฉัน ฉันยกหนี้ทั้งหมดให้พ่อหนูทันทีเลยนะจ๊ะ”

ว่าแล้วเจ้าหนี้ชรา ก็เดินไปหยิบก้อนกรวดจากในสวนมา 2 ก้อน แต่เขากลับเล่นไม่ซื่อ เพราะลูกสาวเจ้าแม่แอบไปเห็นว่าเจ้าหนี้ชราแอบหยิบก้อนกรวดสีดำขึ้นมาทั้ง 2 ก้อนแล้วใส่ลงไปในถุงผ้าแต่ละถุง

“หนูเลือกใบไหนดีจ๊ะ?” เจ้าหนี้ชราถาม

ตอนนั้นทางเลือกทั้งหมดของลูกสาวเจ้าแม่ เหลือแค่ 3 ทาง คือ

1. ให้ตายก็ไม่เลือก แต่นั่นก็ไม่ช่วยให้หนี้หายไป
2. หยิบมาทั้ง 2 ถุง แล้วพิสูจน์ว่าเฒ่าหัวงูคนนี้โกง แต่ตาแก่เนี่ยก็อาจจะโกรธจนไม่ยอมยกหนี้ให้พ่อ
3. ยอมเลือกสักถุง แล้วตกเป็นเมียของเจ้าหนี้ชราไป เพื่อไถ่หนี้ให้พ่อ

ทุกอย่างเกือบจะเป็นไปตามที่เจ้าหนี้ชราต้องการ แต่สุดท้ายลูกสาวเถาแก่กลับแก้สถานการณ์ได้ เธอแก่ง ทำก้อนกรวดสีดำในถุงใบหนึ่งหล่นหายไปปะปนก้อนกรวดในสวน และแน่นอนว่ายังมีก้อนกรวดสีดำอีกก้อนอยู่ใน ถุงผ้าอีกใบหนึ่ง

“ว้าย! แย่จัง...ฉันทำก้อนกรวดที่เลือกหล่นหายไปแล้ว เอาแบบนี้แล้วกัน คุณเจ้าหนี้ช่วยดูก้อนกรวด อีกถุงว่าเป็นสีอะไร ก็คงรู้แล้วละคะว่าฉันเลือกได้ก้อนกรวดสีอะไร เพราะสีมันตรงข้ามกัน” และคำตอบเดียวที่ เจ้าหนี้ชราจะตอบได้คือ

“หนูเลือกได้ก้อนกรวดสีขาวจ๊ะ” เว้นเสียแต่เจ้าหนี้ชราจะพูดความจริงว่า “หนูเลือกได้ก้อนกรวดสีดำ นะจ๊ะ เพราะมันสีดำทั้ง 2 ถุง” ซึ่งมันก็คือการยอมรับว่าตัวเองโกหกนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้พ่อลูกที่เป็นเป็นหนี้จึงรู้สึกเหมือนยกภูเขาออกจากอก

ข้อคิด : เป็นไปได้เสมอที่เราจะอยู่เหนือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เมื่อเราคิดนอกกรอบมากไปกว่าแค่ใน สิ่งสถานการณ์บีบเราเอาไว้

ดัดแปลงจาก : 10 เรื่องสั้นสร้างแรงบันดาลใจ

จากตัวอย่างเรื่อง “คิดนอกกรอบ” เป็นบทอ่านประเภทการเล่าเรื่อง (Narrative) เนื้อหากล่าวถึงการ ที่ตัวละครหลักตกอยู่ในภาวะคับขัน และกำลังจะถูกเอาเปรียบจากตัวละครที่มีอำนาจมากกว่า แต่ก็สามารถ รอดพ้นจากภาวะคับขันนั้นได้ด้วยการคิดนอกกรอบแก้ไขสถานการณ์จนผ่านพ้นวิกฤตไปได้

เมื่อพิจารณาด้านการใช้ภาษาจะพบว่า บทอ่านเรื่องนี้มีการใช้ภาษาแสดงเหตุการณ์และลำดับ เหตุการณ์ มีส่วนที่บรรยายสถานการณ์และส่วนที่เป็นบทสนทนาของตัวละคร บทอ่านประเภทการเล่าเรื่อง ข้างต้นมีการใช้คำศัพท์ทั่ว ๆ ไปมุ่งเน้นการเล่าบรรยายเหตุการณ์และให้ผู้อ่านมีอารมณ์ร่วมไปกับสถานการณ์ที่ ตัวละครกำลังเผชิญ ไม่เป็นศัพท์เฉพาะในสาขาใดสาขาหนึ่งมากเกินไป มีการใช้สำนวนเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพ และมีอารมณ์ร่วมคล้อยตามตัวละคร เช่น สำนวน “เล่นไม่ซื่อ” และ “ยกภูเขาออกจากอก” ซึ่งทั้ง คำศัพท์ สำนวน และโครงสร้างประโยคมีความเรียบง่าย ไม่ต้องอาศัยการทำความเข้าใจที่ซับซ้อนมากนัก

เมื่อพิจารณาลำดับความคิดในบทอ่าน จะเห็นว่ามี การเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ มีจุดวิกฤตคือตอนที่ ตัวละครลูกสาวต้องเลือกก้อนหินจากถุงผ้า และมีจุดคลี่คลายคือเมื่อตัวละครลูกสาวสามารถใช้ความคิด สร้างสรรค์หรือคิดนอกกรอบ กล่าวคือ ไม่เลือกกระทำตามสิ่งที่เจ้าหนี้ชรากำหนด แต่คิดหาวิธีการเอาตัวรอด จนสามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ ซึ่งการเล่าเรื่องในลักษณะนี้สามารถเอื้อให้ผู้อ่านคิดเชื่อมโยงกับประสบการณ์ ของตนได้

เมื่อเลือกบทอ่านที่ตรงตามวัตถุประสงค์ได้แล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการสร้างคำถาม-ชุดตัวเลือกใช้วัดความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน อย่างที่ได้กล่าวไปแล้วในคู่มืออบรมการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน : ความรู้เรื่องการอ่านและภาษา ว่าผู้สร้างเครื่องมือสามารถสร้างแบบฝึกได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นคำถามแบบจับคู่ แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบตอบสั้น แบบปรนัย ฯลฯ

ต่อไปนี้เป็นแนวทางคำถาม-ชุดตัวเลือกจากบทอ่านเรื่อง “คตินอกกรอบ”

ข้อ 1

คำถาม : ข้อใดสอดคล้องกับพฤติกรรมของลูกสาวเถาแก่

- 1) รู้รักษาตัวรอด เป็นยอดดี
- 2) ชี้อกินไม่หมด คดกินไม่นาน
- 3) ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว
- 4) สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม

คำตอบ : 1) รู้รักษาตัวรอด เป็นยอดดี

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพราะผู้อ่านต้องอ่านเรื่องราวทั้งหมดและจับใจความให้ได้ก่อนว่าตัวละครลูกสาวเถาแก่มีพฤติกรรมอย่างไร และจะต้องพิจารณาความหมายของสำนวนทั้งหมดในตัวเลือกทั้งสี่ตัวเลือกแล้วจึงพิจารณาเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับสำนวนเข้ากับพฤติกรรมของตัวละคร

คำถามต้องการทราบว่า “พฤติกรรมของลูกสาวเถาแก่” นั้นสอดคล้องกับสำนวนในตัวเลือกข้อใด ในการคิดเพื่อหาคำตอบ ผู้อ่านจะต้องอ่านและสรุปให้ได้ว่าตัวละครมีพฤติกรรมโดดเด่นอย่างไร และจะต้องนำข้อสรุปที่ได้นั้นมาเปรียบเทียบกับความรู้เรื่องความหมายของสำนวนที่อยู่ในตัวเลือกทั้ง 4 สำนวน เชื่อมโยงว่าพฤติกรรมของตัวละครที่สรุปได้นั้นสอดคล้องกับความหมายของสำนวนในข้อใด ซึ่งในที่นี้สำนวนที่ตรงกับพฤติกรรมของตัวละครลูกสาวเถาแก่มากที่สุดคือ สำนวน “รู้รักษาตัวรอด เป็นยอดดี” ในตัวเลือกข้อ 1) เพราะความหมายของสำนวนหมายถึงการใช้ความคิดหรือสติปัญญาในการนำพาตนให้รอดพ้นจากอันตราย ในขณะที่สำนวนในตัวเลือกข้อ 2) 3) และ 4) นั้น กล่าวถึงเรื่องความซื่อสัตย์ การเบียดเบียนผู้อื่น และกฎแห่งกรรมตามลำดับ ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องการใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นพฤติกรรมที่โดดเด่นของตัวละครลูกสาวเถาแก่

ข้อ 2

คำถาม : การกระทำในข้อใดสอดคล้องกับข้อคิดที่ได้จากเรื่อง

- 1) สเน่ถูกเพื่อนในชั้นเรียนเอาเปรียบ จึงขอให้ครูประจำชั้นช่วยจัดการ
- 2) มดซื้อของออนไลน์แล้วถูกโกง จึงตั้งสติ แล้วพิจารณาลำดับเหตุการณ์
- 3) หมีถูกหลอกให้ไปทำงานผิดกฎหมายแต่มีไหวพริบที่จะเอาตัวรอด
- 4) นิดคิดเลขได้เร็วกว่าเพื่อนในห้องเรียน จึงแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้อย่างรวดเร็ว

คำตอบ : 3) หมีถูกหลอกให้ไปทำงานผิดกฎหมายแต่ไหวตัวทัน จึงพยายามหาทางแจ้งตำรวจ

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพราะแม้ว่าจะปรากฏข้อคิดจากเรื่องอยู่ส่วนท้ายของบทอ่าน แต่ผู้อ่านก็ต้องเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดและเชื่อมโยงข้อคิดที่ปรากฏท้ายบทอ่านกับเหตุการณ์สมมุติในตัวเลือก

คำถามต้องการทราบว่า “การกระทำในตัวเลือกข้อใดสอดคล้องกับข้อคิดที่ได้จากเรื่อง” ซึ่งในการคิดเพื่อตอบคำถามข้างต้น ผู้อ่านจะต้องอ่านและสรุปให้ได้ว่าจากเรื่องราวทั้งหมดประกอบกับข้อคิดที่ปรากฏอยู่ท้ายเรื่องนั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์สมมุติในตัวเลือกทั้ง 4 ตัวเลือกนั้น เหตุการณ์ในตัวเลือกข้อใดสอดคล้องกับข้อคิดของเรื่อง ซึ่งในที่นี้เหตุการณ์ในตัวเลือกข้อ 3) สอดคล้องกับข้อคิดของเรื่องมากที่สุด คือ ข้อคิดเรื่องการคิดนอกกรอบเพื่อเอาตัวรอดจากสถานการณ์ที่บีบคั้น ทั้งนี้เพราะในตัวเลือกข้อ 3) เหตุการณ์สมมุติหมีถูกหลอกให้ไปทำงานผิดกฎหมายแต่ไหวตัวทัน จึงพยายามหาทางแจ้งตำรวจนั้น เทียบได้กับการประสบปัญหาและพยายามแก้ปัญหาด้วยตนเอง ในขณะที่เหตุการณ์ในตัวเลือกข้ออื่น ๆ คือ ข้อ 1) 2) และ 4) เป็นเรื่อง การขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น การตั้งสติพิจารณาปัญหา และการใช้ความรู้เชิงวิชาการในเรื่องที่ตนถนัด ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อคิดของเรื่องคือการคิดนอกกรอบเพื่อเอาตัวรอดจากสถานการณ์ที่บีบคั้น

จากตัวอย่างบทอ่านและคำถาม-ชุดตัวเลือกสำหรับใช้พัฒนาสมรรถภาพการอ่านอย่างมีวิจารณญาณข้างต้น จะเห็นได้ว่าตัวอย่างที่ 7 เรื่อง “แพ้นมวัวหรือย่อยแล็กโทสบกพร่อง...ความเข้าใจผิดที่ไม่ควรมองข้าม” เป็นบทอ่านประเภทการให้ข้อมูล (Informative) ผู้เขียนให้ข้อมูลและสอดแทรกการแสดงความเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจผิดเรื่องโรคแพ้นมวัวและภาวะการย่อยแล็กโทสบกพร่อง ส่วนตัวอย่างที่ 8 เรื่อง “คิดนอกกรอบ” เป็นบทอ่านที่มีลักษณะเป็นเรื่องราว (Narrative) ที่มีเนื้อหาแสดงความเห็นของผู้เขียน กล่าวถึงเรื่องราวที่ตัวละครใช้ความคิดสร้างสรรค์เอาตัวรอดจากสถานการณ์คับขัน

สำหรับคำถาม-ชุดตัวเลือกทำยบอ่านแต่ละเรื่องก็เหมาะสมกับการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพราะลักษณะคำถามต้องอาศัยการประเมินข้อมูลว่าสมเหตุสมผลหรือไม่ อาศัยการวิเคราะห์ว่าข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริงหรือข้อคิดเห็น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินข้อมูลจากบทอ่าน แล้วประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ ซึ่งต้องอาศัยการใช้วิจารณญาณในการตอบ อย่างไรก็ดี จากตัวอย่างบทอ่านสามารถตั้งคำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านได้มากกว่าตัวอย่างที่แสดงให้เห็นในข้างต้น

จากที่กล่าวถึงการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน : ระดับกลาง คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้เข้ารับการอบรมจะเห็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน สามารถออกแบบและเลือกใช้เครื่องมือได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะการอ่านต่อไป

